

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
(v nezkrácené podobě)

Současné trendy ovlivňující rozvoj a provádění sportů a pohybových aktivit v zájmových kroužcích v okrese Příbram.

Vedoucí práce: Mgr. Johana Irová
Autor: Jitka Jirsová
Studijní obor: Tělesná výchova a sport

České Budějovice, duben 2008

**MERIDIONAL UNIVERZITY
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**PEDAGOGIC FACULTY
CHAIR PHYSICAL CULTURE AND SPORT**

BACHELOR THESES

Current trends influencing development and implementation of sport and locomotive activities in hobby groups in county Příbram.

Leadership work: Mgr. Johana Irová
Work up: Jitka Jirsová
Field of study: Physical training and sport

České Budějovice, April 2008

Bibliografická identifikace

Autor: Jitka Jirsová

Pracoviště: KTVS PF JU

Studijní obor: Tělesná výchova a sport

Název bakalářské práce: Současné trendy ovlivňující rozvoj a provádění sportů a pohybových aktivit v zájmových kroužcích v okrese Příbram

Vedoucí práce: Mgr. Johana Irová

Rok obhajoby: 2008

Anotace: Bakalářská práce se zabývá problematikou dnešní mládeže a jejího zájmu o sport, nabídkou a rozmanitostí mimoškolní tělesné výchovy v okrese Příbram a znalostí netradičních her. Zpracovala jsem zásobník tradičních i netradičních her, u kterých jsem se domnívala, že by je učitelé mohli ve svých hodinách použít. Dotazníkovou metodou jsem zjišťovala, jaké sporty žáci i učitelé vykonávají ve svém volném čase, které netradiční hry znají, popřípadě které z nich v zájmových kroužcích hrají. Také mě zajímala vybavenost škol po materiální stránce a další hry a sporty, které žáci na svých školách postrádají.

Klíčová slova: hra, hraní, tradiční a netradiční hry, sportovní kroužky

Annotation: The bachelors of diploma are concerned with problems current young people and their interest about sport, offer and variety out of school physical training and knowledge non-traditional games in county of Příbram. I processed list traditional and non-traditional games, which I am assuming, that teachers should be in its lesson use it. I have been finding by questionnaire methods, which sports pupils and teachers are doing in their free time, which non-traditional games they know and which one they are playing. As well I have been interested in about sports facilities each school, which pupils need to playing.

Key words: game, gaming, traditional and non-traditional games, sports clubs

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „, Současné trendy ovlivňující rozvoj a provádění sportů a pohybových aktivit v zájmových kroužcích v okrese Příbram “ zpracovala samostatně a že jsem použila jen prameny, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne:

Jitka Jirsová

Děkuji doc. PaedDr. Zdeňku Šebrlemu, CSc a Mgr. Johaně Irové za odborné vedení a pomoc při vypracování mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	Chyba! Záložka není definována.
2. Teoreticko-metodologická část	9
2.1 Cíle a úkoly práce	9
2.2 Hra v životě člověka	10
2.2.1 Společné znaky hry a sportu	10
2.2.2 Pohybová a sportovní hra.....	11
2.2.3 Vliv pohybových a průpravných her na žáky	12
2.2.4 Výběr pohybových her	13
2.2.5 Dělení a systematika sportovních her	16
2.2.6 Cíle a úkoly sportovní výchovy	20
2.2.7 Didaktika sportovních her.....	21
2.3 Tradiční hry	24
2.3.1 Volejbal	24
2.3.2 Basketbal.....	25
2.3.3 Házená.....	27
2.3.4 Tenis	29
2.3.5 Fotbal	30
2.4 Netradiční hry	32
2.4.1 Squash.....	32
2.4.2 Korfbal	34
2.4.3 Ringo.....	35
2.4.4 Nohejbal	37
2.4.5 Badminton.....	39
2.4.6 Streetball	40
2.4.7 Pozemní hokej.....	42
2.4.8 Florbal	43
2.4.9 Ultimate.....	44
2.4.10 Softball.....	46
2.5 Metody práce	47
2.5.1 Dotazník.....	47
2.6 Rozbor literatury:	49

3. Výzkumná část.....	51
3.1 Metodika výzkumu	51
3.2 Struktura dotazníku	52
4. Výsledky	53
4.1 Struktura dotazovaných osob	53
4.2 Struktura učitelů tělesné výchovy	53
4.2.1 Sportování učitelů	55
4.2.2 Vztah učitelů k hrám	56
4.2.3 Netradiční hry a učitelé.....	57
4.2.4 Materiální vybavení škol na sportovní hry	59
4.2.5 Hry, které v dotazníku nejsou uvedené	59
4.2.6 Přínos sportovních her - ano či ne.....	60
4.3 Struktura žáků	60
4.3.1 Dotazované školy	61
4.3.2 Sportování žáků a jejich rodičů.....	62
4.3.3 Prostředí her	64
4.3.4 Netradiční hry a žáci	66
4.3.5 Hry prováděné v zájmových kroužcích	66
4.3.6 Oblíbené hry a sporty	67
4.3.7 Hry, na které není vybavení	70
4.3.8 Sportovní aktivity, které nejsou v dotazníku uvedeny	71
4.3.9 Je hraní her přínosné, ano či ne ?.....	70
4.4 Shrnutí.....	71
5. Závěr	73
6. Bibliografická citace	74

1. Úvod

Pohyb doprovází celý náš život. Je vynikajícím prostředkem prevence problémů v oblasti biopsychosociálního vývoje dětí, mládeže i dospělých. Mohou ho prezentovat různé pohybové aktivity na jakékoli úrovni.

Dítě ovlivňuje hlavně sociální prostředí, ve kterém žije. V současné přetechizované společnosti se ukazují záporné následky civilizačního procesu na zdravotním stavu a funkční schopnosti dětského organismu. Životní prostředí a způsob života již po několik desítek let neposkytují většině dětí a mládeže takové množství pohybu, které je nezbytné pro zdravý rozvoj a získání přiměřené zdatnosti a výkonnosti. Dnes a denně se setkáváme s dětmi, které mají problémy s obezitou již od útlého věku. Je to způsobeno jejich stravovacími návyky, ale také jejich činnostmi v průběhu dne.

Zde je třeba si uvědomit význam hry a pohybových aktivit. Je velmi důležité, aby hraní a sportovní dovádění dětí a školní mládeže nevymizelo z jejich volnočasových aktivit, a proto pokládám zájmové kroužky a mimoškolní tělesnou výchovu za velmi přínosnou a nepostradatelnou.

Tímto tématem jsem se zabývala i ve své bakalářské práci. Chtěla jsem zjistit, jaká je nabídka a různorodost zájmových kroužků, kolik dětí ve svém volném čase sportuje, jakým druhem sportu se zabývají, zda znají nové druhy sportů a popřípadě i jaké vlivy působí na výběr jejich pohybových aktivit.

2. Teoreticko-metodologická část

2.1 Cíle a úkoly práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit počet, rozmanitost a současné trendy v zájmových kroužcích na základních školách v okrese Příbram. Zjistit, které tradiční sportovní hry žáci rádi hrají, a proto je vyhledávají ve svém volném čase, dále si ověřit znalost a provádění některých netradičních her. Věnovala jsem se také otázce materiálního vybavení škol pro tyto sporty.

Z cíle vyplývají tyto úkoly:

1. Vybrat základní školy v okrese Příbram, na kterých bude probíhat výzkum současných trendů sportovních aktivit v zájmových kroužcích.
2. Sestavit dotazník pro učitele a pro žáky.
3. Dotazníky na vybraných školách rozdat a zpět vybrat.
4. Vyplněné dotazníky od učitelů a žáků vyhodnotit.
5. Ověřit si, zda děti i učitelé sportují ve svém volném čase a jaký je jejich oblíbený či vykonávaný sport.
6. Zjistit a porovnat znalost netradičních her na jednotlivých školách a jejich provádění v mimoškolní tělesné výchově.
7. Analyzovat materiální vybavení na školách pro sportovní hry.

2.2 Hra v životě člověka

Hra je jedním ze základních projevů života. Setkáváme se s ní jak u zvířat, tak i u lidí. V lidském životě zaujímá hra významné místo. Provází člověka od raného dětství až do pozdního stáří. Obecně lze říci, že hra je vyjádřením vztahu jedince k okolní skutečnosti i k sobě samému. U dětí je hra prostředkem poznání vnějšího světa, ale i sebe sama, svých tělesných i duševních možností. U dospívajících a dospělých lidí je hra zábavou, zdrojem prožitků, ale současně i výrazným podnětem jejich vlastního rozvoje (tělesného, rozumového, emocionálního, sociálního atd.).

Hra je tedy v životě člověka zvláštní oblastí, která je v jistém smyslu doplňkem života, práce, povinností, existenčně důležitých úkolů. Tento vztah je značně relativní, neboť hra je součástí života každého jedince, a to součástí neoddělitelnou. Rozdíl hry a pracovní či jiné existenčně významné sféry života člověka je především v tom, že otázky řešené ve hře jsou vzhledem k otázkám života nevýznamné, nemají bezprostřední bytostnou a existenční naléhavost, která je nutná při řešení skutečných životních situací. Hra je jen hrou, zábavou, prožitkem.

(CHOUTKA, 1983, s. 15, MAZAL, 2002, s. 7)

2.2.1 Společné znaky hry a sportu

„Hra je dobrovolné jednání nebo zaměstnání, jež se koná uvnitř jistých, pevně stanovených hranic času a prostoru dobrovolně přijatých, avšak bezpodmínečně závazných pravidel, jež má svůj cíl samo v sobě a jež je doprovázeno pocitem napětí radosti a vědomím 'jiného bytí, než je 'obyčejný život'.“ (CHOUTKA, 1983, s. 17)

Příbuznost hry a sportu uznává většina autorů. Sporty se považují za specializovaný druh hry, každé sportovní odvětví pak představuje skutečný případ hry. Takové pojetí umožňuje lépe a přesněji pochopit vztahy mezi hrou a sportem, a zároveň usnadňuje i zařazení sportu v rámci klasifikace lidských činností vůbec.

Důkazem blízkých vztahů mezi hrou a sportem je i řada společných znaků. Jde o tyto znaky:

- motivace

- dobrovolnost
- prostorové a časové vymezení
- pravidla a řády
- otevřenost výsledku

(CHOUTKA, 1988, s. 5-7)

2.2.2 Pohybová a sportovní hra

Pohybová hra

- jsou to všechny hry, kde je nutný pohyb k plnění herního úkolu (např. volejbal, honička)
- je to současná soutěživá aktivita dvou soupeřících stran, která probíhá v neustále a nestandardně měnících se podmínkách, v neustále se pozměňujících vztazích (BLÁHA, 2005, s. 4)

- členění:

1. velké = sportovní hry – mají mezinárodně (národně) platná pravidla, řízené jsou mezinárodní (národní, celostátní) federací
2. drobné = malé – nejsou institucionálně řízeny, je to dějem motivovaná pohybová činnost, která se rozvíjí podle pravidel a přináší emoční vzrušení, liší se obsahem a pravidly (obojí dvojí je jednoduché)

- nejsou mezi nimi ostré hranice (např. vybíjená – když se hraje ve škole, každá škola má svoje pravidla – životy kapitána, první vybití,...; ale když se uspořádá celostátní soutěž, někdo určí pravidla naprosto přesná). (RUBÁŠ, 1997, s. 10-12)

Sportovní hra

- sportovní hra je současná, soutěživá a svojí specifikou emocionálně zábavná činnost dvou soupeřících kolektivů nebo jednotlivců, kteří chtějí prokázat svou převahu nad soupeřem lepším ovládnutím společného předmětu a získání většího počtu bodů, branek
- to se děje za neustále se měnících podmínek herní situace, vyžadující obvykle okamžitou reakci (ŠEBRLE, 1992, s. 4, TÁBORSKÝ, 2004, s. 11)

2.2.3 Vliv pohybových a průpravných her na žáky

Je nezbytné si uvědomit, že pohybová hra je žáky a pedagogy chápána a přijímána odlišně. Žáci chápou pohybovou hru jako zábavnou, radostnou sociální a tělesnou činnost, která jim umožňuje realizovat se v jim vyhovujících podmínkách. Je pro ně nejen soutěží, ale přináší zejména prožitek ze hry, ze soutěžení. Spolupráce, zapojení podle možností a schopností jsou spolu s prožitkem a výchovou základními premisami pohybové hry. Pohybová hra je pro učitele prostředkem k dosažení cíle (výchovného i vzdělávacího). Pomocí ve hře obsaženého tělesného cvičení se snaží realizovat rozvoj pohybových schopností, procvičit dovednosti ve variabilních situacích, kladně ovlivnit psychickou i sociální stránku osobnosti žáků, jejich charakter apod. Pohybová hra je pro učitele prostředkem a záleží na jeho kvalitní práci, na znalostech a vědomostech o pohybových hrách a předmětu tělesná výchova. (MAZAL, 1994, s. 3)

Průpravné hry - jsou významným didaktickým prostředkem ke zvyšování herní způsobilosti hráčů. Zejména v dětském věku mají nezastupitelnou roli v osvojování sportovních dovedností. Hráči se při nich učí přizpůsobovat se momentálnímu vývoji situace, dávat jej do souladu s taktickými zásadami, a to vše tak, aby pokud možno nepřekročili rámeček pravidel. Řada z nich vznikla zjednodušením pravidel některé sportovní hry, aplikací pravidel jiné sportovní hry na podmínky dané hry nebo izolací určité sekvence herních situací z konkrétní hry. (TŮMA, TKADLEC, 2004, s. 9)

2.2.4 Výběr pohybových her

Skutečností, které ovlivňují optimální výběr pohybové hry, existuje celá řada a záleží proto velmi na vedoucím hry, aby se v dané problematice co nejvíce orientoval.

Faktory výběru hry

1. Typ vyučovací jednotky vychází z nejčastějších modelů pohybových aktivit ve školní tělesné výchově s akcentem na odpovědnost a seberealizaci každého jednotlivce. Podle toho rozeznáváme vyučující jednotku:

2. Cíl hodiny důsledně respektuje základní cíle tělovýchovného působení:

vzdělávací (rozvoj schopností a dovedností)

výchovné (především vlastnosti, charakter atp.)

zdravotní (zejména optimální růst a správné držení těla),

přičemž jejich prioritou je otázkou vlastní "tělocvikářské" filosofie každého pedagogického pracovníka.

3. Místo pohybových her v jednotce je nutné chápat především v souvislostech s fyziologickými procesy odrazu zatížení jedince. Rozdílnost žádoucího vlivu realizované pohybové hry z hlediska zapracování, kulminaci či naopak potřebného zklidnění organismu je patrná z přehledu klasických částí nejčastěji běžných vyučovacích jednotek:

úvodní

hlavní

závěrečné

Řada pohybových her je vhodná pouze do hlavní části tělocvičných jednotek. Na druhé straně celá množina her svým charakterem plně odpovídá zařazení jak do úvodu (zapracování organismu, příprava na zatížení v hlavní části jednotky), tak i regresně fyziologicky podobné (uklidnění) závěrečné části hodiny.

4. Věk hráčů je jedním z nejvýraznějších limitujících faktorů veškerého didaktického procesu. Hovoříme o věkových zvláštnostech, někdy o věkových

zákonitostech charakterizujících obecné jevy příslušné kategorie (především tělesný a psychický vývoj), na jejichž základě jsou definovány určité předpoklady výkonnosti, jakož i příslušné reakce organismu na zatížení. Jen velmi stručné základní periodizace:

předškolní věk	do 6 let
mladší školní věk	6-10 let
střední školní věk	10-14 let
starší školní věk	14-18 let

5. Pohlaví účastníků nejrůznějších pohybových forem ovlivňuje výběr hry jen do určité míry, a to zejména z hlediska homogenity herních celků, kdy v zásadě rozlišujeme skupiny: stejnorodé

různorodé

V případě první kategorie bude jediným vodítkem optimálního výběru skutečnost, zda se jedná o chlapce či děvčata, ženy či muže, tudíž správnou volbu spektra pohybových her. Částečně složitější bude situace u smíšených heterogenních celků, kde mj. záleží na základním poměru hochů a dívek, jakož v případě soutěživých forem na celkové vyrovnanosti jednotlivých družstev.

6. Herní zdatnost jako faktor výběru hry chápeme v rovině obecné a speciální, přičemž je z tohoto pohledu možno vyčlenit 3 základní kritéria výběru:

pohybové schopnosti	(PS)
pohybové dovednosti	(PD)
speciální herní dovednosti	(SHD).

Kondiční spektrum hráčů tvoří především rychlostní, vytrvalostní, silové schopnosti, jakož i koordinační a celková pohyblivost. Uvedené schopnosti neexistují nikdy v této čisté podobě, navzájem se ovlivňují a prolínají. Utvářejí tak “stavby“ často o několika úrovních vzájemně propletených “svazků“ z nichž některé jsou významnější, jiné méně v realizaci konkrétních pohybů. Tato skutečnost se plně projevuje i v pohybových hrách, kde každá hra ovlivňuje současně více pohybových schopností, některé významněji, jiné slaběji.

7. Počet hráčů ovlivňuje výběr pohybových her jen částečně. Jako ideální se nám jeví skupina 15 až 20 aktivních účastníků, která je předpokladem vysoké

efektivitu jednotky = “produktivity práce“. Žádoucí je množina dělitelná počtem družstev. V případě nedělitelného počtu žáků a žádoucího dělení do několika družstev, máme několik možností. Počet kompenzovat úrovní, nebo střídáním členů družstva (řízené, spontánní), případně opakováním úkolu hráčem téhož družstva lépe delegovat adresně z hlediska vnitřní výkonnosti a vnější vyrovnanosti).

8. Herní prostor je významným faktorem výběru hry, přičemž uvažujeme především o následujících dílčích hlediscích:

- bezpečnosti
- velikosti
- přehlednosti
- kvalitě povrchu.

9. Přírodní podmínky jako faktor výběru bereme v úvahu pouze při hrách pod širým nebem, v „nej“ tělocvičně světa – v přírodě. Možnosti užití herních metod jsou z klimatického hlediska neomezené, jak dokazuje následující přehled:

- jaro (hry na louce a na hřišti)
- léto (hry u vody, na vodě a ve vodě)
- podzim (hry v parku a v lese)
- zima (hry na sněhu a na ledě)

Specifika her v nejrůznějším prostředí pak spočívá jednak v přiměřené výstroji, případně dle potřeby i nutné výzbroji, dále dokonalém zajištění bezpečnosti a v neposlední řadě i větší náročnosti na vlastní řízení hry (okolní ruch, slunce, vítr, horší slyšitelnost a zpravidla i menší pozornost hráčů).

10. Materiální vybavení limituje výběr více kvalitativně než kvantitativně (her, při kterých se omejdeme bez čehokoliv je celá řada). Přesto je v zájmu co nejširší informovanosti potřebné upozornit na kategorie možné materiální vybavenosti v drobných hrách: náradí, náčiní, improvizované vybavení, mety

Prvním požadavkem materiální vybavenosti bude dostupnost (dnes i finanční), ale nezapomínejme na nejčastěji připomínanou bezpečnost.

11. Osobnost vedoucího je nakonec vždy posledním rozhodujícím článkem při výběru hry. Vedle nutných teoretických znalostí dané problematiky se dobře hodí i

herní praktické zkušeností, čím rozmanitější, tím pochopitelně lepší.

12. Zkušenosti účastníků zvažujeme nejen při samotném výběru, ale především ve fázi přípravy konkrétní herní formy. Je pochopitelné, že obecně sportovní, ale i speciální herní zkušenosti našich svěřenců výrazně korespondují s již zmíněnými věkovými zvláštnostmi.

13. Místní tradice představovali v minulosti významný, někdy až rozhodující faktor specifičnosti užívaného herního souboru pohybových her. V současnosti, kdy se svět vlivem známých skutečností stále více a více zmenšuje a postupně integruje, se zdá být tradiční hledisko výběru hry překonanou záležitostí.

(RUBÁŠ, 1997, s. 31-37)

2.2.5 Dělení a systematika sportovních her

Sportovní hry patří k nejrozšířenějším a nejoblíbenějším tělesným cvičením. Jejich popularita vyplývá především z jejich obsahu. Jsou většinou kolektivní, takže přispívají k rozvíjení vztahů mezi jedinci, umožňují plné uplatnění v osobnosti v tvořivé činnosti. Proto se sportovní hry tak aktivně pěstují a poskytují dramatický zážitek i divákům. (ŠEBRLE, 1992, s. 4)

Charakteristika sportovních her:

Sportovní hra je současná soutěživá činnost dvou soupeřících družstev nebo jednotlivců, kteří se snaží prokázat svou převahu nad soupeřem lepším ovládnutím společného předmětu a získáváním většího počtu bodů, branek apod. Nezbytnou podmínkou sportovní hry jsou platná pravidla.

Základní formou realizace sportovní hry je utkání. Souhrn uskutečněného jednání hráčů, určeného pravidly sportovní hry, tvoří obsah utkání. Každé utkání je charakterizováno konkrétním dějem, který představuje nepřetržitost herního cíle a herních úkolů. Utkání je řízeno objektivním činitelem- rozhodčím, který rozhoduje, zda jsou pravidla dodržena, anebo porušena, určuje hráče, který se dopustil přestupku,

velikost trestu a vyhlašuje výsledek utkání. Výsledek utkání je měřítkem výkonu družstva.

Konečným cílem utkání je vítězství, což znamená prokázat v rámci daných pravidel převahu nad soupeřem a získat větší počet bodů.

Utkání se člení na části, jež označujeme jako úseky utkání.

V každé sportovní hře rozlišujeme útok a obranu. Rozhodujícím faktorem, který určuje charakter úseku utkání je vztah obou družstev ke společnému předmětu - míči, kotouči apod. Vztah družstev k předmětu hry je u různých sportovních her různý.

Dělení sportovních her

Rozeznáváme tři typy sportovních her:

-sportovní hry brankové

- sportovní hry síťové

-sportovní hry pálkovací (TÁBORSKÝ, 2004, s. 11-12, 2005, s. 7-8)

Sportovní hry brankové (házená, basketbal, kopaná aj.)

Utkání je limitováno časem, v němž je nutno pro vítězství dosáhnout většího počtu bodů než soupeř dopravením míče vícekrát do branky soupeře. Utkání se člení na různě dlouhé úseky. Každý úsek začíná tím, že jedno družstvo získá míč pod kontrolu a končí ztrátou míče. Družstvo ztrácí míč po vlastní chybě nebo po dosažení branky (bodu).

Hlavním úkolem útoku je neztratit míč a vstřelit branku. Hlavním obranným úkolem je nedostat branku a získat míč. Body získává družstvo v úseku, kdy má míč pod kontrolou.

Sportovní hry síťové (volejbal, tenis, nohejbal aj.)

Utkání je limitováno dřívějším dosažením stanoveného počtu bodů (sad, her). Družstvo, které nemá míč pod kontrolou, může se míče zmocnit, až jej soupeř usměrní přes síť. Kontrola se tedy víceméně povinně a pravidelně střídá.

Hlavním úkolem útoku je dopravit (vrátit) míč do pole soupeře tak, aby ho již nedokázal zpracovat a vrátit pravidly povoleným způsobem.

Hlavním úkolem obrany je vrátit (dopravit) míč do pole soupeře, a tím zabránit, aby soupeř nezískal výhodu (podání), respektive bod. Zároveň se snaží útočnou činnost soupeře vhodným postavením a plněním herních úkolů znemožnit či znesnadnit (blokování). Ve sportovních hrách síťových získá družstvo body jak v úseku, kdy má míč pod kontrolou, tak i v úseku, kdy ho pod kontrolou nemá.

Sportovní hry pálkovací (softball, baseball aj.)

Utkání je limitováno počtem vyfaulovaných hráčů. Družstvo získává body v úseku, kdy nemá míč pod kontrolou

Hlavním úkolem útoku je narušit činnost soupeře odpalem a upravit si podmínky pro přeběh, uskutečnit přeběhy a získat body.

Hlavním úkolem obrany je znesnadnit odpal, vyautovat soupeře, a tím mu zabránit v dosažení bodu, zasáhnout cíl. (ŠEBRLE, 1992, s. 4-5, TÁBORSKÝ, 2004, s. 11-12, 2005, s. 7-8)

Herní situace – je souhrn vztahů mezi faktory tvořícími okolí jednajícího subjektu. Zachycuje buď okamžitý stav, nebo část utkání v níž nedochází k podstatné změně vztahů mezi faktory. Z každé situace vyplývá jeden nebo i více herních úkolů a naopak tentýž herní úkol může trvat i při změnách herní situace.

Podle vzniku třídíme situace na skupinu standardních situací, které začínají pravidly určenou činností na určeném místě na hřišti na skupinu plánovitých situací, které vznikají v důsledku realizace útočného či obranného herního systému. Herní situace může být řešena buď jednotlivými hráči nebo skupinami hráčů. (ŠEBRLE a kol., 1992, s. 5)

Systematika sportovních her

Systematika - oddíl vědy zabývající se klasifikací (tříděním) studovaných objektů do jednotlivých skupin a stanovující charakteristiku jednotlivých skupin.

Širokou škálu možných způsobů herního jednání rozdělují dvě hlediska:

a) vztah družstva k míči:

- útok – družstvo má míč pod kontrolou
- obrana – míč kontroluje soupeřovo družstvo

b) počet hráčů zúčastněných na herním jednání:

- jediný hráč – herní činnost jednotlivce (HČJ)

Jsou to poměrně jednoduché komplexy psychomotorických úkonů, zaměřené na splnění základních herních úkolů, které provádí hráč sám bez přímé pomoci.

- spoluhráči- herní kombinace (HK), které charakterizujeme jako cílevědomé jednání (spolupráci) dvou nebo více hráčů se záměrem pomoci spoluhráči, který z této pomoci těží
- družstvo – herní systémy (HS) tj. Způsob hry celého družstva

Systém hry je charakterizován základním (počátečním) rozestavením hráčů, ze kterého obvykle vyplývají specializované funkce a úkoly jednotlivců. Herní systém je tím dokonalejší, čím menší je možnost nedorozumění mezi hráči.

Schematické vyjádření systematiky sportovních her

	ÚTOK	OBRANA
HRÁČ	útočné činnosti jednotlivce	obranné činnosti jednotlivce
SPOLUHRÁČI	útočné kombinace	obranné kombinace
DRUŽSTVO	útočné systémy	obranné systémy

(ŠEBRLE a kol., 1992, s. 5-6)

2.2.6 Cíle a úkoly sportovní výchovy

Cílem sportu je dosažení maximálního výkonu; zvyšování výkonnosti je ale míněno relativně vzhledem k možnosti jedince. I zcela slabý výkon z hlediska absolutního může být pro jedince výsledkem velkého úsilí, sebezpřemáhání, námahy a v tomto ohledu plní sport úlohu, kterou mu připisujeme. Vzbuzuje totiž aktivitu jedince motorickou i psychickou, čímž dochází ke spojení vzdělávacího i ryze výchovného (působení na osobnost) vlivu. Proto ani činnost trenéra nemůže mít podobu schematického, odtažitého „kázání“ bez vztahu ke konkrétní sportovní činnosti s určitým vzdělávacím (motorickým) obsahem. Jednostranné zaměření pouze naopak jen na pohybový projev vede k hypertrofii specializované jednostrannosti, což je de facto krátkozraká sportovní „výchova“ cílem sportovní výchovy je adaptace na nároky sportovního života s úsilím o maximální výkon a s přispíváním k rozvoji osobnosti sportovce.

Sport není jen výkon samotný, je mnohem košatější, širší a proto hovoříme o sportovním životě. Má svoje nároky, které vymezení cíle formuje jen všeobecně.

Podrobněji to vyjadřují konkrétní úkoly:

1. utváření potřebných vědomostí o sportu, o sportovním životě a konkrétních sportovních činnostech (technika, taktika, složky tréninku atd.);
2. utváření potřebných sportovních dovedností, hlavně pohybových;
3. rozvoj pohybových schopností, účelných pro daný sport, a celkové fyzické zdatnosti a výkonnosti;
4. utváření potřebných návyků, resp. zvyků (režimu dne, životosprávy, hygieny, regenerace);
5. rozvoj specifických schopností (periferní vidění, složitá reakce, rozhodování, pozorovací a posuzovací kapacity atd.);
6. regulace postojů ke všem otázkám sportovního života (posilování, soupeř, rozhodčí, soutěž atd.);
7. ovlivňování interpersonálních vztahů (rovnováha soutěžení a spolupráce, týmové cíle vyšší než individuální atd.);

8. všestranné působení na vlastnosti osobnosti sportovce (ve formě spíše podněcování než přímé formování). (SVOBODA, 1999, s. 17)

2.2.7 Didaktika sportovních her

Osnovy tělesné výchovy uvádějí i učivo sportovních her. Formují především cílovou stránku vyučování a učení. V praxi škol dochází často k rozporu mezi tím, co je probíráno a čeho je dosaženo.

Cílem výuky sportovních her na prvním stupni základní školy je naučit žáky elementárním způsobům provádění základních herních činností jednotlivce, využít těchto činností v základních kombinacích a v utkáních podle zjednodušených pravidel sportovních her. Žáci mají pochopit základní role a hráčské funkce, zvládnout základní pravidla a využít jich v utkání.

Didaktický systém učiva si ve hrách vytváří učitel ve vztahu ke konkrétní vyučovací situaci, kterou tvoří úroveň herní způsobilosti jeho žáků a požadavky osnov. Úroveň herní způsobilosti chápeme jako konkrétní úroveň vývojové etapy hra žáků, zhruba předpokládající u žáků téže třídy přibližně stejné množství předcházející praxe ve hrách. Tato úroveň vývojové etapy třídy se navenek projeví stejnými konstrukcemi činností a reakcí ve hře. (DOBRÝ, 1997, s. 11-22)

Pro řízení vyučovacího procesu ve sportovních hrách bývají uváděny následující zásady:

- dosáhnout zájmu žáků o výkon a účast ve hře zejména častějším hraním
- vyučovat sportovní hře v cyklu. Cyklus je charakteristický těsnou návazností vyučovacích jednotek, ve kterých se hře učí
- ustanovit ve třídě stálá družstva. To odpovídá sportovním družstvům v herních soutěžích. V malých skupinách dosáhneme snáze sociálně výchovného prostředí
- střídat v cyklu utkání a nácvik sportovní hry (DOBRÝ, 1997, s. 11-22)

Metodicko – organizační formy při nácviku sportovních her

Metodicko – organizační formy používané při nácviku her jsou různě složité útvary učebního uspořádání činností žáků a učiva. Rozbor těchto metodicko – organizačních forem dovoluje rozdělit je na tři různé stupně složitosti podmínek, jež vytvářejí podnětové situace pro učení žáků. Přesněji řečeno tyto tři stupně se od sebe liší složitostí vnějších podmínek, přesně vyjádřenými didaktickými cíli, možnostmi opakování cvičení, možnostmi zásahu učitele do akce.

První stupeň složitosti odpovídá učení v podmínkách relativně neměnných. Tato cvičení nazýváme průpravná cvičení. Umožňují opakované vykonávání vyučovaného pohybového úkonu a soustředění na způsob provedení, tj. Na technickou stránku herní činnosti jednotlivce. Průpravná cvičení mají svou přesnou organizaci, spočívají v přemísťování míče a žáků. Organizace umožňuje opakování zadaného úkolu. Aby toto opakování nebylo samoučelné, snažíme se při něm postupně ovlivňovat vývoj činnosti i organizace. Zpřesňujeme provedení úkolu, ztěžujeme nebo obměňujeme organizaci cirkulace míče a žáků. Konečné zvládnutí obsahu a organizace cvičení, tj. dosažení konkrétně stanoveného cíle musí vést k dosažení cílového chování žáků, žádoucího pro procvičovanou sportovní hru. K tomuto stupni složitosti patří i herní cvičení prováděné v neměnných podmínkách. Taková cvičení umožňují opakovaná vykonávání určitého herního úkolu, nebo procvičování základní herní situace se zaměřením na kritické situační faktory. Cvičení se konají v odpovídající části hřiště, žáci se učí rozlišovat důležitost situačních faktorů a vnímat herní okolí.

Druhému stupni herní složitosti odpovídají herní cvičení s proměnlivými podmínkami. V průpravném cvičení a v herním cvičení s neměnnými podmínkami je kladen důraz především na soustavu pohybů, technickou stránku herní činnosti. Proto se poměrně v krátké době dá dosáhnout úspěchu v procvičované herní činnosti.

V herním cvičení s proměnlivými podmínkami se objevuje složka přizpůsobení vnějším požadavkům herního prostředí spojená s volbou řešení, vnímání situace a rozlišení signálů všeho druhu. Dominuje zde tedy percepční složka dovednosti a přistupují i sociálně interakční dovednosti projevující se vztahem mezi hráči. V těchto cvičeních se tedy dříve osvojená pohybová složka dovednosti objevuje, ale je vybírána, upravována a přizpůsobována vnějším podmínkám herní

situace.

Třetí stupeň složitosti je charakterizován souvislým herním dějem s neočekávanými a nepřipravenými přechody z jednoho úseku hry do jiného. Hovoříme o řízené průpravné hře a soutěživé průpravné hře. V řízené průpravné hře není rozhodující, které družstvo vyhraje. Účelem hry je dosáhnout zlepšení v nacvičovaném útočném či obranném systému, v herních kombinacích či herních činnostech jednotlivce, to vše v podmínkách souvislého herního děje. Pro řízenou průpravnou hru jsou předem stanoveny konkrétní a splnitelné úkoly, kritická místa důležitých činností. Učitel hru přerušuje, zasahuje opravou či kladným hodnocením c okamžicích, kdy úkoly jsou plněny. Patří sem i modelová hra, kdy jedno družstvo napodobuje hru budoucího soupeře.

Soutěživá průpravná hra je metodicko – organizační forma, ve které je úkol zvítězit základním a nejdůležitějším úkolem. Pravidla této hry mohou být upravena tak, aby usměrňovala, zvýhodňovala, omezovala určité zvolené činnosti jednotlivců či družstva. Velmi často bývá využíváno pravidel malých pohybových her. Je nutno však odlišit soutěživé průpravné hry zásadně od závodivě prováděných průpravných cvičení. (ŠEBRLE, 1992, s. 8)

2.3 Tradiční hry

2.3.1 Volejbal

Historie

Američan William G. Morgan skloubil basketbal a tenis do hry zvané mintonette. Tuto hru vymyslel pro obyčejné pracující, protože tenis byl v té době spíše pro bohaté. Z mintonette se vyvinul dnešní volejbal. Během první světové války se volejbal dostal do Evropy a brzy se stal velmi rozšířenou zábavou. V roce 1947 byla založena mezinárodní volejbalová federace (FIVB) a o dva roky později se v Praze uskutečnilo první mistrovství světa mužů. Oficiální olympijskou disciplínou je volejbal od tokijských her v roce 1964. Mužská profesionální světová liga se hraje od roku 1990. (KAPLAN, BUCHTEL, 1987, s. 9, TÁBORSKÝ, 2004, s. 80)

Základní charakteristika

Volejbal se hraje mezi dvěma družstvy, které hrají na hřišti rozdělaném sítí. V jednom družstvu musí být vždy šest hráčů. V jednom setu může být provedeno maximálně šest střídání hráčů. Výjimkou je tzv. libero, který může střídat kolikrát chce a to jakéhokoli hráče ze zadní řady. Toto střídání není započteno do střídání družstva.

Záměrem hry je poslat míč přes síť na zem do pole soupeře. A zabránit v tom, aby se míč dotkl země ve vlastním hracím poli. Družstvo má právo tří odbití, aby vrátilo míč soupeři.

Hra se hraje na tři vítězné sety (některé zápasy pouze na dva vítězné). Jeden set se hraje do té doby, než jedno z družstev získá 25 bodů (pouze pátý set se hraje do 15 bodů). Za každou ztrátu se počítá jeden bod. V případě nerozhodného bodového skóre 24:24 se ve hře pokračuje do té doby než-li není dosaženo dvoubodového rozdílu. (EJEM, FINK, 1997-2000, s. 12, TÁBORSKÝ, 2004, s. 75-79)

2.3.2 Basketbal

Historie

O první verzi košíkové se zasloužil Kanadčan James A. Naismith v roce 1891 na Springfield College v Massachusetts. V Evropě se poprvé hrála v roce 1893. V roce 1936, jediný rok po prvním Evropském poháru, který uspořádala Mezinárodní basketbalová federace, se košíková dostala na program olympijských her v Berlíně. Velice populární se v Evropě košíková stala díky americkým vojákům až po druhé světové válce. Úplně první utkání Národní basketbalové asociace (NBA) se odehrálo mezi Minneapolisem a Syrakusami v roce 1950. Poměrně přísná pravidla zabrzдила nárůst ženské košíkové až do roku 1970 a na olympijských hrách si ženy zahrály poprvé až v roce 1976. Obrovský nárůst popularity NBA ve světě způsobila účast amerického "Týmu snů" na olympiádě v Barceloně (1992), kde ukázali svou světovou nadvládu v tomto sportu. (DOBRÝ, VELENSKÝ, 1980, s. 9, ŘEPKA, 1992, s. 42)

Základní charakteristika

Basketbal je jedním z nejdynamičtějších míčových her. Zároveň je to týmový sport, který hraje vždy pět hráčů na straně jednoho týmu, velice náročný na tyto dovednosti: Rychlost, rozhodnost, periferní vidění, explozivní síla, zrychlení a koordinace. Při basketbalu získávají družstva body tím, že vhazují míč do soupeřova koše. V basketbalu se hraje míčem pouze rukama. Míč se může házet, přihrávat, odrážet, kutálet nebo driblovat v kterémkoliv směru.

Čas utkání se skládá ze čtyř čtvrtin po 10 minutách čistého času. Přestávky mezi jednotlivými obdobími trvají 2 minuty, poločasová přestávka je 15 minut (mezi druhým a třetím obdobím). V případě nerozhodného stavu se nastavuje 5 minut.

Utkání začíná rozeskokem na středovém kruhu, kdy rozhodčí vhodí míč mezi dva soupeřící hráče. Samotnou hru řídí dva rozhodčí, kteří nařizují tresty za chyby hráčů, dávají pokyny náhradníkům pro vstup na hřiště. Družstvo, které má míč, se nesmí zdržovat na své polovině déle než 8 vteřin. Po překročení půlící čáry hřiště se útočící družstvo nesmí vrátit na svou polovinu, jinak je to chyba a míč dostává soupeř. Každá akce útočícího družstva má na zakončení 24 vteřin. Pokud družstvo nestihne za těchto 24 vteřin dát koš, zazní zvukový signál pro 24 vteřin a míč získává soupeř. Hráč v basketbale se může pohybovat pouze pomocí driblingu. Při němž hráč jednou rukou odráží míč od podlahy. Pokud hráč z driblingu chytí míč oběma rukama, musí stát a

již se nesmí rozběhnou dále s míčem, v tomto případě musí vystřelit na koš nebo přihrávat spoluhráči. Pokud mužstvo dá koš, jeho soupeř rozehrává pod košem a za čarou, přihrávkou do hřiště na spoluhráče. A tímto začíná nová akce soupeře. (ŘEPKA, 1992, s. 42-62, PROCHÁZKA, 1998, s. 6-38)

2.3.3 Házená

Historie

Dánský učitel Holger Nielsen v roce 1898 přišel s první formou hry, která se podobala dnešní házené. Poté vznikla v Čechách národní házená a v Německu házená, kterou hrálo jedenáct hráčů. Mezinárodní amatérská házenkářská federace byla založena v roce 1928. Na olympiádě se házená hrála poprvé roku 1936. V roce 1938 se konalo v Německu první mistrovství světa. Mezinárodní federace házené (IHF) existuje od roku 1946. (ŠEBRLE, 1992, s. 10)

Základní charakteristika

Házenou hrají 2 družstva po 7 hráčích, z nichž jeden musí být brankář. Počet střídání hráčů je libovolný, může se střídat v nepřerušené hře a počet střídání jednoho hráče je neomezený.

Normální hrací doba trvá 2 x 30 minut. Poločasová přestávka je 10 minut. V případě prodloužení se nastavuje 2 x 5 minut s jednominutovou přestávkou v poločase prodloužení.

Vítězem utkání je družstvo, které dosáhlo vyššího počtu vstřelených branek. Dosáhnou-li obě družstva stejného počtu branek, je výsledek nerozhodný, pokud se v zápase musí rozhodnout, pokračuje se prodloužením.

Míč hráči mohou házet, vyrážet a tlačit kteroukoliv částí těla mimo nohy od kolene dolů. Hráč nesmí s míčem udělat víc než tři kroky, smí přihrávat, driblovat nebo míč držet do 3 vteřin. Hra, se zahajuje po platném gólu výhozem družstva, které gól inkasovalo.

Tato hra náročná na rychlost, sílu, obratnost a vytrvalost.

Hrací plocha je obdélník dlouhý 40 m, široký 20 m. Podélné strany se nazývají postranní čáry, kratší strany ohraničují brankové autové čáry. Před každou brankou je brankoviště, které je vzdáleno 6 m od branky. Značka pro sedmimetrový hod je 1 m dlouhá a vzdálena 7 m od brankové čáry. Čára volného hodu - devítimetrová čára - se vyznačí přerušovanou čarou ve vzdálenosti 9 m od branky. (TŮMA, TKADLEC, 2002, s. 9-12, JANČÁLEK, 1978, s. 14-27)

2.3.4 Tenis

Historie

Roku 1592 byla v Paříži zaznamenána pravidla francouzské hry paume. Angličan Walter Clopton Wingfield se nechal těmito pravidly inspirovat, aby si roku 1874 nechal patentovat hru zvanou tenis. V červenci roku 1877 se ve Wimbledonu konalo první mistrovství. Další tři největší turnaje se konají v New Yorku (Flushing Meadows , od roku 1881), v australském Melbourne (1905) a v Paříži (Roland-Garros, 1925). V olympijském programu byl tenis od roku 1896 do her v roce 1924. Poté byl vyřazen, roku 1988 se opět mezi olympijské sporty vrátil. Mezinárodní tenisová federace ILTF (od roku 1977 ITF) byla založena roku 1913. (SCHOLL, 2002 s. 12-13, TÁBORSKÝ, 2005, s. 69)

Základní charakteristika

Při tenisu se snaží soupeři poslat míč přes síť tak, aby dopadl do vymezeného

prostoru a zároveň znemožnit protivníkovi vrátit jej zpět.

Tenis je hra pro dva nebo čtyři hráče. Ke hře je potřeba tenisová raketa a tenisový míček. Hraje se na speciálním hřišti, které je rozděleno sítí. Povrch hracího pole může být travnatý, antukový či betonový. Profesionální tenis je rozdělen na mužský a ženský. Výjimkou je smíšená čtyřhra tzv. mix, kde je v týmu jedna žena a jeden muž.

Hra začíná podáním ze zadní základní čáry. V případě, že hráč podává zprava, musí míček umístit do levé části soupeřova pole. Pokud se hráč netrefí, jde o "aut".

Pokud hráč získá bod, je stav 15:0. Po získání druhého 30:0, po třetím 40:0, čtvrtým bodem hráč získává hru a otáčí se podání. Hráč, který získá šest her, vyhrává jeden set (př. 6:1). Musí vyhrát alespoň o dvě hry. Zápas se hraje na 2 nebo 3 vítězné sety. (TÁBORSKÝ, 2005, s. 66-69)

2.3.5 Fotbal

Historie

Fotbal sice vznikl v polovině 19. století v Anglii, ale hry podobné fotbalu existovaly už ve starověkém Řecku (sphaira) a v Římě (ollis). V Itálii v době renesance se hrála hra calcio. První anglický klub Sheffield Football Club vznikl v roce 1863. Mezinárodní fotbalová organizace (FIFA) funguje od roku 1904. Od roku 1908 je fotbal oficiálním olympijským sportem, když na dvou předešlých hrách byl ukázkovým sportem. Dnes je celosvětově nejrozšířenějším sportem s obrovskou popularitou, především díky své materiální nenáročnosti. Televizní přenosy z mistrovství světa jsou nejsledovanější událostí. (ONDŘEJ, 1990, s. 5-6)

Základní charakteristika

Fotbal hrají 2 družstva po 11 hráčích, z nichž jeden musí být brankář. Střídání hráčů se může provádět pouze při přerušení hry, o střídání musí být informován rozhodčí, v soutěžích FIFA mohou být střídání pouze 3 hráči. V ostatních utkáních smí být nasazeno až 5 náhradníků, pokud se však na tom dohodnou oba týmy a pokud informují rozhodčího. Kterýkoli hráč si smí vyměnit místo se svým brankářem, pokud informuje rozhodčího.

Fotbal se hraje nohama, hlavou, tělem, ale nikdy ne rukou. Rukou se hraje v případě, kdy se míč dostane mimo hřiště za pomezí čáru. Vhazuje se oběma rukama přes hlavu z místa, ze kterého míč opustil hřiště.

Branky je dosaženo, jestliže míč úplně přejde brankovou čáru mezi brankovými tyčemi a pod brankovým břevnem a útočící družstvo předtím neporušilo žádné pravidlo. Branky může být dosaženo z útočné akce, z přímého volného kopu, z pokutového kopu, z kopu z rohu, z kopu od branky, z výkopu. O tom, zda bylo nebo nebylo dosaženo branky, rozhoduje výhradně rozhodčí.

Hrací plocha musí mít tvar obdélníka. Délka hřiště musí být minimálně 90 a maximálně 120 metrů. Šířka musí být minimálně 45 a maximálně 90 metrů. Pomezí čára musí být vždy delší, než čára branková.

Branka je široká 7,32 m a vysoká 2,44 m (ONDŘEJ, 1990, s. 7-24, kolektiv autorů, 1993, s. 4-40, KOUBA, 1992, s. 34-35)

2.4 Netradiční hry

(hry, které v kroužcích i v zájmové tělesné výchově nejsou na základních školách tak rozšířené)

2.4.1 Squash

Historie

Squash se odštěpil v Anglii v první polovině devatenáctého století ze hry nazývané rackets, která měla poměrně velký a nákladný kurt. Zmenšení hrací plochy vedlo k zavedení měkkého gumového míčku. Jeho deformace a zvuk při nárazu na stěny daly této sportovní hře také jméno (to squash = mačkat). První kurty squashe byly postaveny v roce 1864 anglickém Harrow. V roce 1885 se squash dostal do Severní Ameriky. V roce 1908 byl squash poprvé a zatím naposledy na programu OH. Světová squashová federace byla založena v roce 1966, nejdříve pod názvem International Squash Rackets Association (ISRF). O rok později uspořádala svá první MS. Nejlepší hráči a hráčky pocházeli většinou z Austrálie, Pákistánu a Velké

Británie. V roce 1992 se název změnil na World Squash Federation. (TÁBORSKÝ, 2005, s. 87)

Základní charakteristika

Squash je fyzicky velmi náročný sport. Hraje se na poměrně malém hřišti obklopeném ze všech čtyř stran stěnami. Hrají proti sobě buď jednotlivci (muži či ženy), dvojice (mužské či ženské), případně také družstva (sčítají se výsledky utkání jednotlivců nebo párů). Malý míček je odbíjen speciální squashovou raketou a může se odrážet od všech stěn. Úkolem hráče je udeřit míč tak, aby jej soupeř nemohl zahrát dovoleným způsobem.

Délka utkání je dána počtem vítězných setů. Hraje se obvykle na dva nebo na tři vítězné sety. K vítězství v setu je třeba získat dříve než soupeř devět bodů. Bod může získat pouze podávající hráč. V případě, že své podání nevyhraje, získává podání protihráč.

Při hře jsou oba hráči na jednom kurtu (sdílejí společný prostor) pokud má jeden z hráčů pocit, že mu druhý zabránil míč přijmout, může požádat o opakování míče. (ŠEBRLE, 2004, s. 30)

2.4.2 Korfbal

Historie

Korfbal jako jediná kolektivní smíšená míčová hra na světě vznikl v Holandsku již v roce 1902 a svojí povahou vzdáleně připomíná košíkovou nebo házenou. V současné době je více než 30 států ze čtyř kontinentů členy mezinárodní korfbalové federace. U nás se tento sport začal rozvíjet v roce 1989 a dnes hraje téměř 40 družstev 3 ligové soutěže, samozřejmě plus juniorské, dorostenecké a žákovské přebory. (TÁBORSKÝ, 2004, s. 53)

Základní charakteristika

Pravidla korfbalu jsou vytvořena tak, aby byla zajištěna maximální rovnoprávnost hráčů na hřišti, aby podporovala smysl pro kolektivní hru a zamezovala přímým

fyzickým kontaktům. Hraje se rukama, dotek míče od kolenou dolů je zakázán. Stejně tak není dovoleno běžet s míčem v ruce a driblovat s ním. Byl zaveden pojem "bráněná pozice", tj. útočník nesmí vystřelit na koš, jestliže obránce stojí na dosah ve směru koše a pokouší se blokovat dráhu míče. Po střele z takovéto pozice družstvo ztrácí míč a případný koš samozřejmě neplatí.

Korfbalové družstvo je tvořeno 4 hráči a 4 hráčkami, ze kterých jsou vytvořeny 2 smíšené čtveřice (dva a dvě) a ty se v průběhu zápasu pravidelně střídají v rolích útočníků a obránců. Bodu je dosaženo vhozením míče, podobného míči na kopanou, do proutěného koše bez dna, který je upevněn svým okrajem ve výšce 3.5 m nad zemí na kovovém stojanu. Koše nemají odrazovou desku a jsou umístěny vždy v jedné šestině délky hřiště o rozměrech 30 x 60 m venku a 20 x 40 m v hale blíže k zadní čáře. To znamená, že se hraje i okolo koše. Hra trvá 2 x 30 minut čistého času. Přestupky se trestají volným nebo pokutovým hodem, napomínáním, žlutou nebo červenou kartou. Během zápasu je možno vystřídat 2 hráče, kteří se již nesmějí vrátit do hry. (BLÁHA, 2005, s. 32-36)

2.4.3 Ringo

Historie

Původ této hry je třeba hledat mezi zájemci o míčové hry na palubách lodí. Málo prostoru, kymácivá paluba a snadná ztráta daleko odbitého míče vedly k jeho nahrazení kroužkem. Různé obměny přehazování kroužku přes síť nesly názvy „deck tennis“ „ring tennis“ či „ring volleybal“. Koncem dvacátých let minulého století byla hra přenesena do hal, hlavně v Německu, a postupně byla vytvořena závazná sportovní pravidla. Zasloužil se o ně výraznou měrou Włodzimierz Strzyzewski, pod jehož vedením byla v roce 1993 v polském městě Modin založena International Ringo Federation (IRF). (TÁBORSKÝ, 2004, s. 80-81)

Základní charakteristika

Soutěží proti sobě jednotlivci, dvojice nebo smíšené trojice (dva muži a jedna žena nebo jeden muž a dvě ženy). Hraje se s jedním (utkání jednotlivců) nebo dvěma (utkání dvojic, trojic) gumovými kroužky, které je třeba hodit přes síť tak, aby dopadly na zem v poli soupeře. Utkání se hraje do patnácti bodů s rozdílem nejméně dvou bodů. Body se získávají nebo ztrácejí za každou chybu, bez ohledu na to, kdo podával. Za chybu je považován dopad kroužku na zem (do vlastní poloviny nebo mimo polovinu soupeře) a každé porušení pravidel o hraní s kroužkem. Srazí-li se kroužky hozené z protilehlých stran, body se nezapočítávají a nařizuje se nové podání oběma kroužky. Při odhození musí kroužek vždy rotovat kolem své osy a nesmí být nasměrován kolmo k zemi. Kroužek je třeba odhodit stejnou rukou, do jaké byl chycen. Přeložení kroužku z jedné ruky do druhé znamená ztrátu bodu. Je zakázáno kroužek přihrávat spoluhráči nebo sám sobě. Před odhodem kroužku je povolen pouze jeden nápřah. Pohyb ruky pak musí být plynulý až do okamžiku odhození. Kroužek lze chytat na místě, ve výskoku i v běhu. (BLÁHA, 2005, s. 37-40, DOHNAL, 1990, s. 45)

2.4.4 Nohejbal

Historie

Soutěživé podoby překonávání míče na stranu soupeře s využitím některých pravidel volejbalu se objevovaly na různých místech světa v rozličných obměnách. První české formy jsou zaznamenány od roku 1922 („fotbal přes provaz“, „tenis přes lavičky“). Ještě před druhou světovou válkou se začaly hrát v českých zemích první organizované soutěže. Český nohejbalový svaz byl ustanoven v roce 1971. Teprve založení mezinárodní federace IFTA v roce 1987 ve Švýcarském Bielu (bez naší účasti, přidružili jsme se až v roce 1991) vytvořilo předpoklady pro sjednocování pravidel. I když mezinárodní pravidla české zkušenosti v mnohém využila, v řadě článků se od původních českých odlišují. (TÁBORSKÝ, 2004, s. 118)

Základní charakteristika

Cílem této hry je zahrát míč správným způsobem na protihráčovo pole tak, aby ho zachytil chybně nebo vůbec. Utkávají se spolu trojice či dvojice hráčů, nebo také jednotlivci. Dvoučlenné družstvo mohou tvořit tři hráči – dva hrají a třetí je připraven ke střídání, v trojčlenném družstvu hrají tři hráči a další dva mohou být připraveni ke střídání. Střídat hráče (jednoho nebo dva najednou) je možné v každém setu maximálně dvakrát, vždy však až po přerušení hry, dále je povolena výměna hráčů mezi sety, která se do střídání nepočítá. Utkání se nehrají na čas, ale na určený počet vítězných setů. Kdo získá 10 bodů, získává set, ale rozdíl od soupeře musí být minimálně 2 body. Kdo vyhraje určený počet setů, vyhrál zápas. Hráč může míč odehrát kteroukoliv částí těla kromě rukou. Hráči mají výbornou koordinaci pohybů, jsou rychlí a musí umět předvídat. (ŠEBRLE, 2000, s. 6)

2.4.5 Badminton

Historie

Oblíbený sport s raketou na královských kurtech v 18. století, badminton, oficiálně vznikl v roce 1873 v anglickém Badmintonu. Byl inspirován indiánskou hrou "poona", a poté co Colonel Selby v roce 1867 zveřejnil pravidla, rychle se šířil. Anglická federace byla založena v roce 1893 a jeden z nejrenomovanějších turnajů na světě - All England Championship - se konal poprvé v roce 1899. Další dva prestižní turnaje, Thomas Cup pro muže a Uber Cup pro ženy, byly založeny v roce 1948, respektive 1956. Mezinárodní badmintonová federace byla založena v roce 1934. Badminton je velmi rozšířeným sportem v jižní Asii a v Indonésii, odkud pochází mnoho špičkových hráčů. Mistrovství světa se konají od roku 1977 každé dva roky. Do programu olympijských her byl oficiálně zařazen v roce 1992, poté co byl v letech 1972 a 1988 uveden jako ukázkový sport. (TÁBORSKÝ, 2005, s. 82-83)

Základní charakteristika

Badminton je jedním z nejrychlejších sportů, při kterých se používá raketa. Cílem

hráče badmintonu je zahrát opeřený míček (košík) přes síť na soupeřovu polovinu tak, aby dopadl do vymezeného prostoru, nebo bylo obtížné vrátit jej zpět. Hráč musí být výbušný, vytrvalý a rychlý. Hry se účastní dva hráči (dvouhra) nebo čtyři hráči (čtyřhra), hraje se badmintonovými raketami a košíkem pro badminton. Hraje se ve dvorci pro dvouhru nebo čtyřhru, přes síť, která je uprostřed vysoká 1,524 m. Při hře se míč nesmí dotknout země, bodu se dosáhne v momentu, když míč dopadne soupeřovi do dvorce, nebo soupeř dá míč do sítě či do autu. Vítězí ten hráč nebo hráči, kteří vyhrají dva sety.

Zápas se hraje se na dva vítězné sety ze tří, pokud nebylo dohodnuto jinak. Ve dvouhře a čtyřhře se vítězem setu stává strana, která jako první dosáhla 21 bodů, s rozdílem 2 bodů (konečný bod je 30). (ŠEBRLE, 2000, s. 17, ŠEBRLE, 2004, s. 27, BLÁHA, 2005, s. 6)

2.4.6 Streetball

Historie

Streetball je alternativou k výkonnostnímu basketbalu. Své kořeny má v chudinských ghetech amerických velkoměst (Chicago, NY), kde na zdi přibitý koš byl jedinou možností sportovního vyžití tamní mládeže. Stal se významným fenoménem, který pomáhal mladým lidem dostat se ze začarovaného kruhu sociálně patologických vlivů (gambling, kriminalita, drugs). Mladí hráči streetballu buď neměli možnost hrát basketbal (rasová diskriminace, finanční a sociální zázemí) nebo to zásadově odmítali. Nelíbila se jim výkonnostní zaměřenost basketbalu, vzrůstající profesionalizace, komercializace, systém soutěží, přesná organizace, nutnost vítězství na úkor prožitku a sociální interkomunikace.

Základní charakteristika

Před vlastní hrou se obě družstva současně rozehrávají po dobu 5 minut. Hra začíná rozskokem. Rozskok provádí v kruhu na čáře trestného bodu. Mužstva se skládají ze čtyř hráčů, vlastní hru však provozují pouze tři hráči, čtvrtý a další hráč je střídající. Vlastní hra probíhá do získání 16 bodů nebo 12 minut, čas se měří průběžně (tzv. hrubý čas.) Při nedostavení se k utkání není žádná čekací doba a zápas je kontumován ve prospěch soupeře s výsledkem 8:0. Každé družstvo si může, při běžném čase, vybrat jeden 30 sekundový oddechový čas. Každý úspěšný hod do koše znamená jeden bod. Hody na koš z dálky z čáry 6,25 m se počítají za dva body. Přitom hráč nesmí stát na čáře, ale zřetelně za ní. Ve sporných případech rozhodne rozhodčí. Namísto obvyklého rozskoku, získává míč ve sporných případech mužstvo bránící. Po každé změně míče (tedy též během hry, např. ztráta míče, zisk míče, chybný hod) je nutné nové rozehraní odkudkoliv z pomezí čáry, jinak míč opět získává protivník. Pokud k opětovnému rozehraní nedojde, body z tohoto útoku se nepřidělí. Před docílením koše musí být míč v držení nejméně dvou hráčů útočícího mužstva, jinak je koš neplatný. (ŠEBRLE, 2000, s. 4, ŠEBRLE, 2004, s. 4)

2.4.7 Pozemní hokej

Historie

Sporty s holí a míčkem existovaly již dva tisíce let před naším letopočtem v Persii a jiných zemích. Koncem 18. století byla v Anglii a Skotsku rozšířená hra se dvanácti hráči na každé straně, nazývaná shnity. V těchto zemích se začal ve druhé polovině 19. století šířit moderní pozemní hokej. Byla tu sepsána jeho první pravidla. Na olympiádě se poprvé objevil již v roce 1908. Roku 1924 vznikla Mezinárodní hokejová federace (FIH). (TÁBORSKÝ, 2005, s. 48)

Základní charakteristika

Pozemní hokej hrají dvě družstva. Každé má jedenáct hráčů včetně brankáře. Vedla brankáře má družstvo obvykle dva obránce, tři záložníky a pět útočníků. Na střídání může být připraveno dalších pět spoluhráčů. Střídání je neomezené a může proběhnout kdykoliv. Hráči se snaží pomocí holí dopravit míček do soupeřovy branky. Musí mít povinně chrániče holenní, doporučeny jsou chrániče zubů. Brankáři mají přilbu s ochranou celého obličeje, chrániče trupu, rukou i nohou. Vyztužené

rukavice se odlišují na ruce, která drží hůl, a na volné ruce. Utkání má dva poločasy po 35 minutách. Hraje se na hrubý čas. Přestávka trvá 10 minut. Po přestávce si družstva mění strany. Vítězem utkání se stává družstvo, které vstřelí vyšší počet branek. Gól je uznán pouze tehdy, bylo-li ho dosaženo z území střeleckého kruhu. (TÁBORSKÝ, 2005, s. 44-48)

2.4.8 Florbal

Historie

Florbal sice vznikl v severní Americe, ale organizovaně provozovat se začal ve skandinávských zemích, konkrétně ve Švédsku v sedmdesátých letech pod názvem innebandy. Ve Finsku vznikl o pár let později jako saalibandy. Tyto země jsou florbalovými velmocemi spolu se Švýcarskem, kde se tato hra nazývá unihockey. V roce 1986 byla těmito zeměmi založena International Floorball Federation (IFF). První mistrovství světa se uskutečnilo v roce 1996 ve Švédsku. (TÁBORSKÝ, 2005, s. 58)

Základní charakteristika

Florbal hrají 2 družstva po 6 hráčích na každé straně, z toho pouze jeden brankář. Střídání hráčů se může provádět kdykoliv během utkání a bez omezení počtu střídání. Cílem hráčů je vstřelit gól do soupeřovy branky a zabránit soupeři, aby získal míček pod kontrolu nebo vstřelil gól. Ve florbale se hraje míčkem pouze florbalovými hokejkami. Přihrávání či skórování tělem hráče je zakázané. Brankář nemá hokejku, chytá pouze rukama a tělem. Normální hrací čas je 3 x 20 min se dvěma 10 minutovými přestávkami, během nichž si družstva vymění strany. Hrací čas je čistý, to znamená, že při přerušení hry se čas zastavuje. Pokud utkání, které musí být rozhodnuto, skončí nerozhodně, hraje se prodloužení, dokud jedno družstvo nevstřelí branku. Vítězí mužstvo, které nastřílí soupeři více branek v časovém limitu 3 x 20 minut čistého času. Na začátku utkání a každé třetiny se provádí vhazování na středovém bodě. Samotnou hru řídí dva rozhodčí, kteří mají rovnocennou autoritu. Hráči ve florbale si mohou nahrávat dozadu či dopředu na jakoukoli vzdálenost. Pokud mužstvo dá branku, provádí se vhazování na středovém bodě. (BLÁHA, 2005, s. 14-17)

2.4.9 Ultimate

Historie

V roce 1940 si studenti univerzity v Yale kupovali koláče od pekařské firmy „Frisbie Pie Company“, které byly prodávány na kulatých plechových táckách. Při házení těmito tácky upozorňovali chytáče zvoláním „frisbie“ a to je údajně základ pozdějšího označení „frisbee“ pro létající disk (talíř). Hra ultimate vznikla v roce 1967. Ve stejném roce došli k založení prvního mezinárodního svazu pro házení talířem International Frisbee Association (IFA).

V roce 1970 se objevuje první edice pravidel ultimate a počátkem sedmdesátých let začíná pronikat také do Evropy. Ve Švédsku se začalo hrát ultimate rovněž v hale (1978). V roce 1980 se konalo první ME v ultimate a roku 1983 první MS. (STIBITZ, 1982, s. 15, TÁBORSKÝ, 2004, s. 66-67)

Základní charakteristika

Ultimate je kolektivní sport, v němž vítězí tým, který má na konci hrací doby vyšší počet bodů. Hrají proti sobě dva týmy o sedmi hráčích. Hraje se na obdélníkovém hřišti s koncovými zónami na obou koncích hřiště. Cíl, znamenající bod, je dosažen, když hráč přihraje disk svému spoluhráči, který jej chytí v koncové zóně, na kterou tým útočí. Disk se smí pohybovat pouze nahráváním od hráče k hráči. Hráč s diskem nesmí běhat. Zatímco tým s diskem se snaží přihrávkami postupovat směrem ke koncové zóně, na kterou útočí, druhý tým se snaží zastavit tento postup a disk získat. Ke ztrátě disku dochází vždy, když je nahrávka neukončená, zachycená nebo sražená protihráčem, disk se dotkne země, nebo je chycen útočícím hráčem v autu. Mezi hráči není povolen žádný kontakt ani přetahování o disk. Hra se hraje podle obecně dohodnutých pravidel a bez rozhodčích. Všechny přestupky na čarách, při držení disku a fauly jsou hlášeny samotnými hráči přítomnými na hřišti. Ultimate je od samého počátku postaveno na sportovním duchu, který klade odpovědnost za dodržování pravidel a fair play na samotné hráče. Vysoce soutěživá hra je vítána, nikdy však ne za cenu ztráty vzájemné ohleduplnosti mezi hráči, porušování dohodnutých pravidel a vytracení prosté radosti ze hry. Účelem pravidel Ultimate je poskytnout návod, který vysvětluje jak hru hrát. Předpokládá se, že žádný hráč neporuší pravidla úmyslně, a proto nejsou stanoveny tresty za neúmyslné přestupky. Pravidla předkládají vodítko jak znovu zahájit hru takovým způsobem, kterým by pravděpodobně pokračovala, kdyby k přestupku nedošlo. (ŠEBRLE, 2004, s. 11, BLÁHA, 2005, s. 18-22)

2.4.10 Softball

Historie

Softball se objevil koncem 19. století, nejdříve jako průpravná hra v tělocvičně pro potřeby baseballových hráčů. Proto bylo třeba zmenšit hřiště, zvětšit míček a zkrátit pálku. Byla vytvořena řada variant s rozličnými názvy. K prvému pokusu o sjednocení pravidel došlo až v roce 1920, kdy hru kanadští hráči opět přenesli ven na malé hřiště. Další sjednocení pravidel se uskutečnilo v roce 1930. První mezinárodní turnaj byl uspořádán v Chicagu v roce 1933. Mezinárodní softballová federace byla založena v roce 1952. (SÜSS, 2003, s. 10-12, TÁBORSKÝ, 2005, s. 44)

Základní charakteristika

Cílem útočícího družstva je získat co nejvíce bodů postupným přeběhem čtyř met. Družstvo v obraně se jim v tom snaží zabránit vyřazením útočníků ze hry. Proti sobě hrají muži nebo ženy. Softball hrají dvě družstva o devíti hráčích. Hráči v útoku (pálkaři) a hráči v obraně (polaři) se ve svých úlohách střídají. Všichni hráči v poli

musí mít rukavici, k dalšímu povinnému vybavení patří chrániče, ty používá především zadák. Utkání je omezeno sedmi směnami (každé družstvo je 7x v poli a 7x na pálce). Při nerozhodném výsledku se nastavuje vždy jedna další směna až do rozhodnutí. Bod získává pouze družstvo, které je v daném okamžiku v útoku a jehož běžec se postupně dotkne všech čtyř met. Body získané v jednotlivých směnách se sčítají. Pálkaři se snaží odpálit soupeřem nadhozený míček do hřiště tak, aby odpal mohli využít k běhu po metách. Po odpalu se role pálkaře mění v roli běžce. Hráči v obraně (polaři) se snaží pravidly dovoleným způsobem zamezit postupu soupeřů, znemožnit jim bodování a především je vyřadit (vyautovat). Po vyřazení tří soupeřů se role polařů a pálkařů vymění. Této výměně se říká směna. (ŠEBRLE, 2000, s. 20, SÜSS, 2003, s. 10, BLÁHA, 2005, s. 40-44)

2.5 Metody práce

2.5.1 Dotazník

Dotazník je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy průzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Oproti jiným typům průzkumů (jako například osobní nebo telefonický rozhovor, pozorování, skupinový rozhovor, atd.) je možné prostřednictvím dotazníku získat informace s mnohem menší námahou a levněji. Dále se výsledná data dají mnohem jednodušeji zpracovávat.

„ Je to metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů“. (Skalková, 1983, 86)

Výhody dotazníku

- jedna z nejlevnějších metod průzkumu
- jednoduše se zpracovává a vyhodnocuje
- jedna z nejméně dotěrných metod průzkumu - respondent jej může vyplnit v klidu domova

- jednoduchý na vyplnění - téměř každý alespoň jednou v životě vyplňoval dotazník

Nevýhody dotazníku

- může být obtížné získat respondenty
- v dotazníku lze snadněji vyplnit nepravdivé informace
- redukuje komunikaci, protože 90 % komunikace je nonverbální - dotazník ji nedokáže zachytit

Otázky otevřené (nestrukturované)

V otevřené otázce se může dotazovaná osoba vyjádřit svými slovy podle vlastního uvážení. Nedostává na výběr z předpřipravených variant odpovědí. Otázky otevřené umožňují hlouběji pronikat ke sledovaným jevům, lépe odhalují skutečné postoje respondentů.

Výhody otevřených otázek

- umožňují získat odpověď, která tvůrce dotazníku nemusela napadnout,
- věrněji zachycují pohled respondenta na otázku, jelikož není omezen variantami odpovědi,
- podněcují respondenta k hlubšímu zamyšlení nad tématem,
- jsou užitečné, nelze-li efektivně definovat nebo vypsát všechny možné odpovědi,
- hodí se jako úvodní otázky, které napomáhají získat kontakt s respondentem.

Nevýhody otevřených otázek

- volnost odpovědí znesnadňuje následné zpracování,
- může být obtížné odpověď interpretovat,
- kvalita odpovědi je ovlivněna verbálními schopnostmi respondenta

kterých si vybírá jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blíží jeho názoru. Tento

typ otázek je vhodné použít v případě, že znáte většinu možných odpovědí.

Výhody uzavřených otázek

- jednoduché vyplnění odpovědi,
- nasměrování respondenta na to, co nás zajímá,
- snadné zpracování odpovědí.

Nevýhody uzavřených otázek

- umožňují nahodilé vyplnění,
- sugestivní odpovědi,
- nemusí vystihnout názor respondenta,
- složitější na vytváření.

2.6 Rozbor literatury:

Hra je jedním ze základních projevů života. Provází člověka od raného dětství až po pozdní stáří. Obecně lze říci, že hra je vyjádřením vztahu jedince k okolní skutečnosti i k sobě samému. Toto téma ve své knize popisuje Choutka (1983). Zabývá se také společnými vztahy a znaky hry a sportu, popisuje jejich vysvětlení a teorie. Pohybovým hrám a hraní, jejich teorií i praxí, se ve svých knihách věnovali Mazal (1994),(2000), Rubáš (1997). V publikaci vedle teoretické části zpracovali zázobníky her s podrobnějším metodickým popisem. Dvojice autorů Tůma, Tkadlec (2004) pěkně píše o hrách s míčem pro děti. Taktéž kolektiv autorů pod vedením Šebrleho (Hondlík, Kouba, Řepka) se věnovali sportovním a pohybovým hrám, systematické, dělení a didaktice sportovních her na 1. stupni základní školy. Své pedagogické poznatky o sportu, zvláště pak pro potřeby trenérů, popisuje ve své knize Svoboda (1999). Informace o sportovních hrách, a zejména pak o těch netradičních, nám podává Táborský (2004),(2005). Šebrle (1997, 2000, 2004) popisuje známé i méně známé pohybové a sportovní hry. Bláha (2005) nám ve své knize předkládá studijní materiál o provozování vybraných pohybových her, vedle toho se ve svých knihách zabývá zdravotním postižením. Didaktice sportovních her se věnoval Dobrý (1977). Teorii a didaktiku házené nám objasňuje Jančálek (1978), teorii a didaktiku košíkové popsala dvojice autorů Dobrý, Velenský (1980), knihu o teorii a didaktice

odbíjené připravili Kaplan a Buchtel (1987). Pravidla fotbalu zpracoval kolektiv autorů Erich, Hora, Pouček (1993), pravidla volejbalu Ejem a Fink (1996), pravidla basketbalu sepsal Procházka (1998). Malou školu fotbalu nám ve své knize podává Ondřej (1990). O tenisu pěkně píše School (2002), popisuje správné provedení základních úderů, ale také na co si dát pozor při koupi tenisového vybavení. Házenou, jejím herním a kondičním tréninkem i průpravnou a herní činností se zabývají Tůma, Tkadlec (2002). Hry softball a baseball popisuje Süss (2003).

3. Výzkumná část

3.1 Metodika výzkumu

Ve výzkumné části této práce jsem dotazovaným předkládala dva dotazníky. První z nich byl určen pro žáky sedmých a osmých tříd, druhý byl adresován pro učitele tělesné výchovy.

Výzkum probíhal v březnu 2008 v okrese Příbram, konkrétně na devíti vybraných školách. S řediteli a učiteli jsem jednala osobně, domnívám se, že i díky tomu ke mně byli na všech školách velice vstřícní, ochotní a snažili se mi co nejlépe vyhovět. Protože vím, že dotazníková metoda má malou návratnost, a zvláště pak u dětí, poprosila jsem učitele, jestli by dětem nepředložili dotazníky k vyplnění při hodině. Odměnou za strávený čas při osobních jednáních na školách, mi byly vyplněné dotazníky v průměru za dva dny. Jejich návratnost byla 100 %.

První škola, na které jsem rozdala dotazníky se nacházela v obci Petrovice, dále jsem s dotazníky zamířila do vesnice s názvem Jesenice u Sedlčan, v malé škole, kde jsem nemohla počítat s velikým počtem vyplněných dotazníků, ale pro srovnání se školami ve větších městech mi byla velikým přínosem. V Sedlčanech jsem navštívila tři školy. Jedno víceleté gymnázium, na kterém mi dotazníky vyplnili žáci sekundy. 1. ZŠ Sedlčany, kde mají třídy A, B i C a jako poslední 2. ZŠ Propojení Sedlčany. Druhý den jsem navštívila ZŠ Krásná Hora a ZŠ Kamýk nad Vltavou - další dvě menší školy, na kterých jsem výzkum prováděla. Nakonec jsem provedla dotazníkový výzkum ve dvou školách v Příbrami. Ta první – na Březových Horách pro mě byla zajímavá svým dělením na sportovní a nesportovní třídy. Sportovní třída se ještě dělila podle chlapců a dívek na dvě specializace. Zatímco chlapci hrají fotbal, dívky se věnují basketbalu. Druhou školou kam směřovala má návštěva byla 8. ZŠ-největší v Příbrami, se třídami A až D.

Výzkum jsem prováděla na těchto školách:

- > ZŠ Petrovice
- > ZŠ Jesenice u Sedlčan
- > Gymnázium Sedlčany
- > 1. ZŠ Sedlčany
- > 2. ZŠ Propojení Sedlčany
- > ZŠ Krásná Hora
- > ZŠ Kamýk nad Vltavou
- > ZŠ Příbram-Březové Hory
- > 8. ZŠ Příbram

3.2 Struktura dotazníku

Dotazník jsem utvořila ze strukturovaných i nestrukturovaných otázek. Otázky byly položeny tak, aby se na ně dalo odpovídat bez dlouhého přemýšlení a žáci i učitelé je měli za chvíli anonymně vyplněné.

Žákům bylo položeno 16 otázek. Týkaly se jejich osobních vlastností, zájmu o sport, znalostí netradičních her a jaké jsou jejich oblíbené sporty. Dotazník pro učitele se skládal z 15 otázek a jeho obsah byl podobný jako u žáků. Také jsem se ptala na osobní vlastnosti, zájmy a vykonávání sportů, na znalost hraní her v mimoškolní tělesné výchově a zda to má pro ně nějaký přínos.

4. Výsledky

4.1 Struktura dotazovaných osob

Na vyplňování dotazníků se podílelo 298 žáků a 27 učitelů.

Na grafu v příloze číslo 1 můžeme vidět, že převážnou část dotazníků (92%) vyplňovali žáci.

4.2 Struktura učitelů tělesné výchovy

Na dotazník odpovídali učitelé tělesné výchovy. Celkem dotazník vyplnilo 27 učitelů.

Tabulka číslo 1. Zastoupení učitelů podle pohlaví.

<i>učitelé</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
muži	18	66,7
ženy	9	33,3
celkem	27	100

Tabulka číslo 2. Zastoupení učitelů podle věku.

<i>věk</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
Pod 30 let	7	25,9
30-40 let	7	25,9
40-50 let	4	14,8
50-60 let	6	22,2
Nad 60 let	3	11,1

- Z toho je 6 mužů a 1 žena pod 30 let, 4 muži a 3 ženy mezi 30-40 lety, 2 muži a 2 ženy mezi 40-50 lety, 3 muži a 2 ženy mezi 50-60 lety a 3 muži nad 60 let. Jedna žena na otázku neodpověděla.
- Věkový průměr je 38,8 let. Věkový průměr mužů je 37,2 let a věkový průměr žen je 40,5 let.

Tabulka číslo 3. Vystudovaná VŠ v oboru tělesná výchova.

<i>odpověď</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
<i>ano</i>	22	84,6
<i>ne</i>	4	15,4

- V dotazníku jsem se ptala, zda mají učitelé tělesné výchovy vystudovaný tento obor na vysoké škole. Dvacet dva učitelů odpovědělo, že mají na tento obor aprobaci (15 mužů a 7 žen). Čtyři odpověděli, že nejsou aprobováni (2 muži a 2 ženy). Jeden muž otázku nezodpověděl.

Tabulka číslo 4. Zastoupení učitelů podle tříd, ve kterých učí.

<i>Třída</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
1-3	1	2,9
4-6	11	31,4
7-9	16	45,7
všechny	7	20

- Z tabulky je zřejmé, že někteří učitelé učí i více tříd najednou.

4.2.1 Sportování učitelů

Tabulka číslo 5. V dotazníku jsem se ptala, zda učitelé ve svém volném čase sportují.

<i>sportování</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
ano	17	8	25
ne	1	1	2

- Z tabulky vyplývá, že z 27 dotazovaných učitelů, jich ve svém volném čase sportuje 25. Z toho 17 mužů a 8 žen. Pouze dva učitelé (1 muž a 1 žena) starší 55 let nesportují.

Tabulka číslo 6. Jaký sport učitelé vykonávají ve svém volném čase.

<i>sport</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
cyklistika	8	6	14
lyžování	4	4	8
fotbal	8	0	8
basketbal	5	2	7
florbal	4	2	6
plavání	2	3	5
volejbal	2	3	5
turistika	1	3	4
vodní turistika	3	0	3
lední hokej	3	0	3
tenis	3	0	3

Graf z této tabulky viz příloha číslo 2.

- U této otázky mohli učitelé uvádět i více sportů. Cyklistiku provádí 8 mužů a 6 žen, lyžování 4 muži a 4 ženy, basketbal 5 mužů a 2 ženy, fotbal 8 mužů,

florbal 4 muži a 2 ženy, plavání 2 muži a 3 ženy, volejbal 2 muži a 3 ženy, turistiku 1 muž a 3 ženy, vodní turistiku 3 muži, hokej 2 muži a tenis 3 muži.

4.2.2 Vztah učitelů k hrám

Tabulka číslo 7. Dotazovala jsem se, zda učitelé s dětmi hrají hry raději v tělocvičně nebo venku na hřišti.

<i>místo</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
v tělocvičně	10	40
venku na hřišti	15	60

- V tělocvičně raději hraje hry 6 mužů a 4 ženy, venku na hřišti 11 mužů a 4 ženy. Dva učitelé (1 muž a 1 žena) odpověděli, že jim je jedno, kde s dětmi hry hrají.

Tabulka číslo 8. V dotazníku jsem se ptala, které z uvedených her, učitelé s dětmi hrají v mimoškolní tělesné výchově.

<i>hry</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
volejbal	15	8	23
fotbal	18	7	25
basketbal	16	2	25
volejbal	15	8	23
házená	12	8	20
tenis	0	0	0

Graf k této tabulce viz příloha číslo 3.

- Z celkového počtu vychází, že volejbal hraje 24,7 %, basketbal 26,9 %, házenou 21,5 %, tenis 0% a fotbal 26,9 % učitelů.

4.2.3 Netradiční hry a učitelé

V dotazníku jsem položila i několik otázek týkajících se znalosti netradičních her a jejich provádění na školách v mimoškolní tělesné výchově.

Tabulka číslo 9. Vybrala jsem tyto netradiční sportovní hry:

<i>Znalost netradičních sportovních her</i>			
<i>hra</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
florbal	18	9	27
nohejbal	18	9	27
badminton	17	9	26
squash	15	9	24
softball	16	8	24
streetball	15	6	21
ringo	13	7	20
pozemní hokej	14	6	20
korfbal	15	3	18
ultimate	9	2	11

Graf z této tabulky viz příloha číslo 4.

- Z tabulky je zřejmé, že ani jedna hra není pro učitele neznámá. Nejvíce známý je nohejbal a florbal, které znali všichni učitelé, badminton neznal pouze jeden učitel, squash a softbal neznali pouze 3 učitelé, streetball neznalo 6 učitelů, ringo a pozemní hokej neznalo 7 učitelů, méně známý je korfbal, který neznalo

9 učitelů a nejméně známá netradiční hra mezi dotazovanými učiteli je ultimate, které znalo pouze 11 učitelů z 27.

Tabulka číslo 10. Dále jsem se ptala, zda některé z netradičních her hrají také s dětmi v mimoškolní tělesné výchově.

<i>odpověď</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
ano	18	7	25
ne	0	2	2

- Zjistila jsem, že 25 učitelů s dětmi netradiční hry hraje, pouze 2 učitelé z celkového počtu 25 s dětmi netradiční hry nehrají.

Tabulka číslo 11. Jaké netradiční hry s dětmi hrajete v mimoškolní tělesné výchově.

<i>hry</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
florball	15	7	22
softbal	12	5	17
nohejbal	13	2	15
streetball	8	3	11
ringo	6	4	10
badminton	4	2	6
ultimate	4	1	5

Graf k této tabulce viz příloha číslo 5.

- Nejvíce hraná sportovní hra je florbal, dále pak softball, nohejbal a streetball. V mimoškolní tělesné výchově se však také hrají hry jako je ringo, badminton nebo ultimate.

4.2.4 Materiální vybavení škol na sportovní hry

Tabulka číslo 12. Znárodnuje, které hry by učitelé s dětmi hráli, ale škola na to nemá vybavení.

<i>hry</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
squash	6	3	9
korfbal	4	2	6
badminton	1	1	2

- Nejvíce by si učitelé přáli, aby s dětmi mohli hrát squash, korfbal nebo badminton

4.2.5 Hry, které v dotazníku nejsou uvedené

Tabulka číslo 13. Předposlední otázka v dotazníku zněla: Existují ještě nějaké hry, které byste s dětmi rádi hráli, ale nejsou v dotazníku uvedené?

<i>odpověď</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
ano	3	1	4
ne	15	8	23

Pokud ano, které:

<i>hry</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>
lacros	1	1
alternativní varianty vybíjené a přehazované	2	0

- Z tabulek vyplývá, že většině učitelů, 23 z 27 postačí v mimoškolní tělesné výchově výběr her z dotazníku. Pouze 4 učitelé by si zahráli ještě i jiné hry – lacros a alternativní varianty vybíjené a přehazované.

4.2.6 Přínos sportovních her - ano či ne

Tabulka číslo 14. Poslední otázkou jsem se učitelů tázala, zda se domnívají, jestli je hraní her v mimoškolní tělesné výchově pro děti přínosné či nikoliv.

<i>odpověď</i>	<i>muži</i>	<i>ženy</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	18	9	27
<i>ne</i>	0	0	0
<i>nevím</i>	0	0	0

- Všichni dotazovaní učitelé odpověděli shodně. Nenašel se mezi nimi ani jeden, který by nevěděl nebo si myslel, že hraní her pro děti není přínosné.

4.3 Struktura žáků

Tabulka číslo 15. Znázorňuje počet žáků

<i>pohlaví</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>
chlapci	162	54,4
dívky	136	45,6
celkem	298	100%

- Bylo dotazováno celkem 298 žáků 9 škol. Testování byli pouze žáci sedmých a osmých tříd. Tabulka nám ukazuje, že dotazník vyplňoval skoro stejný počet chlapců i dívek. Dívek bylo pouze o 26 méně, což činí 8,8%

4.3.1 Dotazované školy

Tabulka číslo 16. Ukazuje školy, na kterých se výzkum prováděl, a zastoupení jejich žáků.

<i>škola</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
ZŠ Petrovice	16	11	27
ZŠ Jesenice	5	7	12
Gymnázium Sedlčany	11	20	31
1.ZŠ Sedlčany	23	20	43
ZŠ Krásná Hora	10	6	16
ZŠ Kamýk nad Vltavou	12	9	21
ZŠ Příbram-Březové Hory	25	14	39
8. ZŠ Příbram	43	34	77
2. ZŠ Propojení Sedlčany	17	15	32

- Z tabulky vyplývá, že nejvíce dotazníků vyplnili žáci ze 7. ZŠ v Příbrami, a to 77, za nimi následují žáci z 1. ZŠ v Sedlčanech, kde dotazník vyplnilo 53 žáků, ZŠ Příbram-Březové Hory, kde se dotazníku zúčastnilo 39 žáků. Na víceletém Gymnáziu v Sedlčanech mi na dotazník odpovědělo 31 žáků a v 2. ZŠ Propojení v Sedlčanech 32 žákyň a žáků. Ze škol v menších obcích se mi vrátilo 27 dotazníků ze ZŠ Petrovice, 21 dotazníků ze ZŠ Kamýk nad Vltavou. V ZŠ Krásná Hora se zúčastnilo dotazování 16 chlapců a dívek. Nejmenší školou, která mi byla ochotna vyplnit dotazníky, byla ZŠ Jesenice s 12 žáky.

4.3.2 Sportování žáků a jejich rodičů

Tabulka číslo 17. Dívky a chlapců jsem se ptala, zda sportují ve svém volném čase.

<i>odpověď</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	140	112	252
<i>ne</i>	22	24	46

- Z tabulky vyčteme, že ve svém volném čase sportuje většina dnešní mládeže. Z celkového počtu 252 kladných odpovědí sportuje 140 chlapců a 112 dívek. Naopak nesportujících chlapců je 22, což je 13,5 % a dívek, které nesportují je 24, což je 14,8 %. Celkový součet neholdujících sportu je 46.

Tabulka číslo 18. Další položenou otázkou v dotazníku jsem zjišťovala, zda sportují aktivně i rodiče?

<i>odpověď</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	59	48	107
<i>ne</i>	101	88	189

- Kladně odpovědělo 59 chlapců a 48 dívek, záporně 101 chlapců a 88 dívek. Dva chlapci na otázku neodpověděli.
- Z odpovědí jsem zjistila, že nesportujících rodičů je o 82 více, než těch, kteří ve svém volném čase sport vyhledávají. Z dotazníků také vyplynulo, že rodiče kteří sportují vedou i své dítě ke sportu, naopak všechny nesportující děti mají i rodiče, kteří nesportují.

Tabulka číslo 19. Ukazuje, jaké sporty žáci základních škol vykonávají ve svém volném čase.

<i>sport</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
fotbal	69	12	81
cyklistika	19	16	35
basketbal	10	12	22
florbal	15	5	20
tenis	6	8	14
běh	7	6	13
aerobic	0	7	7
rugby	2	4	6
airsoft	4	1	5

Graf k této tabulce viz příloha číslo 6.

- Nejčastěji vykonávaným sportem je fotbal s konečným počtem 81 dotazovaných žáků. Druhým nejoblíbenějším sportem je cyklistika s 35 žáky, třetí v pořadí se umístil basketbal s 22 žáky. Následuje florbal s 20 žáky, tenis se 14 žáky, běh se 13 žáky. Častým sportem dívek je aerobic, provádí ho 7 dotazovaných žákyň. Předposledním sportem je rugby, jehož vykonává 6 žáků. Poslední místo v tabulce zaujímá airsoft, který vykonávají 4 chlapci a jedna dívka.

4.3.3 Prostředí her

Tabulka číslo 20. Prozrazuje, kde žáci raději hrají hry.

<i>prostředí</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
v tělocvičně	50	61	111
venku na hřišti	110	75	185

- Více než polovina dotazovaných chlapců 68,8 % hraje raději hry venku na hřišti. U dívek není rozdíl tak veliký, v tělocvičně raději cvičí pouze o 10 % dívek méně. Čtyři žáci na otázku neodpověděli.

4.3.4 Netradiční hry a žáci

Tabulka číslo 21. Stejně jako učitelům, tak i žákům jsem položila tu samou otázku. Znam tyto netradiční hry.

<i>hry</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
florbal	149	130	279
nohejbal	142	126	268
badminton	124	114	238
squash	101	92	193
pozemní hokej	112	63	175
softball	92	81	173
streetball	49	19	68
ringo	30	32	62
korfbal	13	7	20
ultimate	0	3	3

Graf k této tabulce viz příloha číslo 7.

- Nejvíce známou netradiční hrou mezi žáky základních škol je florbal, zná ho 279 žáků, nohejbal zná 268 dětí, třetím nejznámějším netradičním sportem je badminton s 238 hlasy. Dále následuje squash, o kterém ví 193 žáků, pozemní hokej má v paměti 175 žáků, softbal 173 žáků a streetball 68 žáků. Úplně neznámé není ani ringo, které zakroužkovalo 62 dotazovaných. Méně známý je už korfbal, o jehož existenci ví pouze 20 žáků. Nejméně známou netradiční hrou je ultimate, které z 298 žáků a žákyň, kteří dotazníky vyplňovali znají pouze tři.
- Zabývala jsem se také porovnáváním znalostí netradičních her mezi jednotlivými školami. Jak na tom se svými znalostmi žáci jsou, nám ukazuje graf číslo 15. V příloze číslo 12 srovnávám znalost netradičních her na malých školách, graf v příloze číslo 13 nám udává srovnání mezi školami velkými. Na grafu v příloze číslo 14 vidíme procentuální porovnání oblíbenosti těchto her.

Tabulka číslo 22. V následující otázce jsem se ptala, jestli některé z uvedených netradičních sportovních her hrají žáci i v mimoškolní tělesné výchově.

<i>odpověď</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	99	75	174
<i>ne</i>	64	60	124

- Z 298 dotazovaných žáků jich „ano“ odpovědělo 58,4 % Zbylých 41,6 % uvedlo jako svou odpověď „ne“

4.3.5 Hry prováděné v zájmových kroužcích

Tabulka číslo 23. Jaké netradiční hry hrají žáci v mimoškolní tělesné výchově.

<i>hry</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
florbal	66	40	106
nohejbal	51	22	73
softball	11	11	22
ringo	4	9	13
korfbal	5	5	10
streetball	8	0	8
pozemní hokej	8	0	8
squash	5	2	7

Graf k této tabulce naleznete v příloze číslo 8.

- Nejznámější a také nejvíce hranou netradiční hrou v mimoškolní tělesné výchově je florbal, hraje ho celkem 106 žáků. Za ním následuje nohejbal se 73 žáky a softball s 22 žáky. Dalšími, poněkud méně hranými hrami, jsou ringo, které v zájmových kroužcích hraje 13 žáků, korfbal hraný 10 žáky, streetball a pozemní hokej, na jejichž hodiny chodí stejný počet dětí-tedy 8. Poslední hrou, kterou také 7 dětí z měst hraje ve sportovních hrách, je squash.

4.3.6 Oblíbené hry a sporty

Tabulka číslo 24. Jedna z otázek patřila také oblíbeným sportům, které žáci vykonávají

<i>hry</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
fotbal	126	44	166
basketbal	60	53	113
florbal	68	34	102
volejbal	18	67	85
tenis	15	14	29
nohejbal	17	11	28
vybíjená	5	21	26
házená	12	13	25
softball	3	10	13
hokej	8	0	8

Graf k této tabulce viz příloha číslo 9.

- Nejoblíbenější sport chlapců i celkové vítězství patří fotbalu, druhým místem se pyšní basketbal a třetím florbal. Nejoblíbenější hrou dívek se stal volejbal, který se celkově umístil na čtvrtém místě. Velikou oblibu mezi mladistvými mají i tenis, nohejbal a vybíjená. Ale také házená, softball a u chlapců hokej.

4.3.7 Hry, na které není vybavení

Tabulka číslo 25. Poukazuje na nevybavenost škol v následujících hrách.

<i>hry</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
tenis	74	68	142
házená	23	10	33
squash	8	5	13
volejbal	6	4	10
fotbal	8	2	10
softbal	2	3	5

Graf k této tabulce naleznete v příloze číslo 10.

- Nejžádanější hrou, kterou by si žáci na svých školách zahráli, se stal tenis, který postrádá téměř polovina dotazovaných, přesně 47,7 %. Za druhou postrádanou hru žáci označili házenou, která chybí 11,1 % žáků. Třetí hrou, na kterou nejsou prostory, se stal squash se 4,4 %. Vybavení na volejbal a fotbal by shodně uvítalo 3,4 % žáků. Softball není k dispozici 1,7 % dotazované mládeže.

4.3.8 Sportovní aktivity, které nejsou v dotazníku uvedeny

Tabulka číslo 26. Ptala jsem se, zda existují ještě nějaké hry, které by si žáci chtěli ve sportovním kroužku zahrát a které nejsou v dotazníku uvedeny.

<i>odpověď</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	66	60	126
<i>ne</i>	96	76	172

- Více než polovina dotazovaných 57,7 % ve svých dotaznících zakroužkovalo, zápornou odpověď. Ano uvedlo pouze 42,3 % žáků.

Tabulka číslo 27. Udává, které hry by si žáci zahráli, ale jejich škola tuto sportovní aktivitu v zájmovém kroužku nenabízí.

<i>hry</i>	<i>Chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
rugby	10	15	25
baseball	13	2	15
stolní tenis	8	2	10
hokej	7	0	7
americký fotbal	2	2	4
plavání	1	3	4
slamball	2	0	2

Graf k této tabulce viz příloha číslo 11.

- Překvapivým zjištěním pro mne bylo, že sportem, který žáci a hlavně pak žákyně základních škol postrádají, se stalo rugby. Dalšími sporty, které žákům chybí, jsou baseball, který se k nám dostal až z USA, stolní tenis, hokej,

americký fotbal, plavání a u nás velmi málo známý sport slamball.

4.3.9 Je hraní her přínosné, ano či ne?

Tabulka číslo 28. Ptala jsem se, zda si žáci myslí, zda hraní her v mimoškolní tělesné výchově má pro ně nějaký přínos.

<i>odpověď</i>	<i>chlapci</i>	<i>dívky</i>	<i>celkem</i>
<i>ano</i>	122	100	222
<i>ne</i>	12	7	19
<i>nevím</i>	28	29	57

- 75,3 % chlapců a 73,5 % dívek si myslí, že hraní her v mimoškolní tělesné výchově pro ně přínosné je. 7,4 % chlapců a 5,1 % dívek se domnívá, že hraní her přínosné není a 17,3 % chlapců a 21,3 % dívek neví, zda pro ně má hraní her nějaký efekt či nikoli.

4.4 Shrnutí

Z vyplněných dotazníků od učitelů jsem se dověděla, že na školách, na kterých výzkum probíhal, učí tělesnou výchovu o celou polovinu více mužů než žen. Nejpočetnější zastoupení učitelů podle věku je shodně v kategorii „pod 30 let“ a v kategorii „30-40 let“. Vystudovanou vysokou školu v oboru tělesná výchova mají téměř všichni učitelé, kteří se výzkumu podrobili. Až na dva učitele, kterým to zdraví nedovolí, se každý věnuje nějakému sportu aktivně. Prostředí, které upřednostňuje při hraní her 60 % učitelů, je venku na hřišti, zbylých 40 % učitelů hraje hry raději v tělocvičně. Z tradičních her hrají učitelé se svými svěřenci nejvíce fotbal, za ním následují basketbal, volejbal a házená. Tenis žádná škola v mimoškolní tělesné výchově nenabízí. Pro učitele tělesné výchovy nejsou netradiční hry neznámé. Všichni dotazovaní znají florbal a nohejbal, pouze jeden z učitelů neznal badminton. Nejméně známou hrou se stalo ultimate. Z netradičních her, které byly uvedeny v dotazníku, vede nejvíce učitelů kroužek florbalu, softbalu a nohejbalu. Naopak nejméně hranou hrou se stalo ultimate, což koresponduje s tím, že tato hra je u učitelů nejméně známá. Nevybavenost škol po stránce materiální i prostorové nedovolí učitelům, aby s dětmi mohli hrát squash, korfbal anebo badminton. Z netradičních her, které v dotazníku uvedeny nebyly, učitelé postrádají lacros a alternativní varianty vybíjené a přehazované. To, že jsou hry pro děti přínosné si myslí 100% dotázaných učitelů.

U žáků jsem zjišťovala jejich pohybovou aktivitu ve volném čase. 85 % ze všech žáků sportuje rádo a nenuceně i mimo povinnou školní tělesnou výchovu. Ostatní vyhledávají jiné aktivity, které se sportu netýkají. Se sportováním jejich rodičů je to o poznání horší vlivem nedostatku času ale i nechutě, aktivně sportuje pouze 36 %. Stejně tak jako u učitelů i u žáků v oblíbenosti vítězí hry hrané venku na hřišti. Z netradičních her znají nejvíce florbal, nohejbal a badminton. Také u dnešní mládeže je ultimate téměř neznámá hra. I podle znalosti netradičních her, bylo možno odhadnout, že žáci s učiteli hrají nejvíce florbal, nohejbal a softbal. Vlivem nevyhovujících prostor a špatnému materiálnímu vybavení jim není umožněno hrát například tenis, squash, ale i další hry. Zatím nezmíněné hry, které dnešní mládež na školách postrádá jsou rugby, baseball, stolní tenis, hokej, americký fotbal či slamball. Poslední položená otázka se stejně jako u učitelů týkala toho, zda si myslí, že je pro

ně hraní her přínosné. Většina žáků vidí přínos v pohybových hrách, 19,1% žáků nevědělo a u 6,4% žáků jsem v dotaznících objevila zápornou odpověď.

Zabývala jsem se také porovnáváním znalostí netradičních her mezi jednotlivými školami (graf číslo 15). V příloze číslo 12 srovnávám znalost netradičních her na malých školách, graf v příloze číslo 13 nám udává srovnání mezi školami velkými. Na grafu v příloze číslo 14 vidíme procentuální porovnání oblíbenosti těchto her.

Na závěr po tomto shrnutí bych chtěla říci, že mnohdy nezáleží ani tak na velikosti a typu školy, nebo zda se škola nachází ve městě či na vesnici. „Zapálený“ učitel pro sport, který se mu věnuje s radostí, obohatí sportovní kroužek spoustou nabídek netradičních her a aktivit, přiláká hodně mladých zájemců do sportovních kroužků. Děti, které vidí, jeho elán a nadšení, mají pak trvalou motivaci a chuť poznávat nové sporty. Znalost různých pohybových her a jejich pravidel je pro učitele velká výhoda, protože mu dává možnost hrát finančně nenákladné hry, leckdy stačí pouze jednoduchý předmět či vlastnoručně vyrobená pomůcka.

Dalším velmi vlivným faktorem, který na dítě působí, jsou jeho rodiče. Především oni jsou pro své dítě v počátku života vzorem a od nich přebírá většinu svého životního stylu.

5. Závěr

Předložená bakalářská práce pojednává o současných trendech ovlivňujících sportovní a pohybové aktivity ve sportovních kroužcích a mimoškolní tělesné výchově na základních školách, konkrétně v okrese Příbram.

V teoretické části jsem popsala, co znamená hra v životě člověka, společné znaky hry a sportu, podle kterých kritérií si hru vybíráme, dělení a systematiku sportovních her, cíle a úkoly sportovní výchovy a didaktiku sportovních her. Dále jsem se věnovala tradičním a netradičním hrám. Připravila jsem zásobník, který by mohl být učitelům nápomocen s výběrem vhodné hry. Ke každé hře jsem napsala její stručnou historii i charakteristiku.

Druhou část práce jsem věnovala výzkumu. Dotazníkovou metodou jsem zjišťovala sportovní aktivity v mimoškolní tělesné výchově a sportovních kroužcích. Rozdala jsem dva typy dotazníků. Jeden pro žáky sedmých a osmých tříd, druhý pro učitele tělesné výchovy. Dotazník vyplnilo celkem 298 žáků a 27 učitelů z devíti vybraných škol v okrese. Po jejich zpracování, jsem zjistila, kolik dětí a učitelů sportuje, jaké hry rádi hrají ve svém volném čase i ve sportovních kroužcích, na které sporty školy nemají vybavení, či jaké nové sportovní aktivity by děti i učitelé na svých školách uvítali.

Z výsledků těchto dotazníků vyplynulo, že i když někteří žáci nemají a ani nechtějí mít se sportem nic společného, většina dospívající mládeže se sportu na různé úrovni věnuje.

I přesto se však domnívám, že sport by si v našem životním stylu zasloužil větší místo.

6. Bibliografická citace

1. BLÁHA, L. (2005). Základy provozování vybraných pohybových her. Ústí nad Labem: KTV PF UJEP
2. DOBRÝ, L. (1977). Didaktika sportovních her. Praha: SPN.
3. DOBRÝ, L., VELENSKÝ, E. (1980). Košíková (teorie a didaktika). Praha: SPN
4. EJEM, M., FINK, T. (1996). Mezinárodní pravidla volejbalu. Přerov: TABARA
5. FLANDR, J. (2002). Frisbee. Praha: ČVUT.
6. FOURNY, D. (2000). Encyklopedie sportu. Praha: Fortuna.
7. CHOUTKA, M. (1983). Teorie a didaktika sportu. Praha: SPN.
8. CHOUTKA, M. (1988). Teorie sportu. Praha: UK.
9. JANČÁLEK, S. a kol. (1987). Házená (teorie a didaktika) Praha: SPN.
10. KAPLAN, O., BUCHTEL, J. (1987). Odbíjená (teorie a didaktika). Praha: SPN.
11. KOVANDA, V. (1988). Netradiční sporty. Praha: ČO ČSTV Sportpropag.
12. KOVANDA, V. (1989). Pravidla netradičních sportů. Praha: Sportpropag.
13. MAZAL, F. (1994). Soubor pohybových her pro děti mladšího školního věku. Olomouc: HANEX.
14. MAZAL, F. (2000). Pohybové hry a hraní. Olomouc: HANEX.
15. NOGOL, E., HORA, J., POUČEK, J. (1993). Pravidla fotbalu. Praha: Typographia
16. ONDŘEJ, O. (1987). Rekreační sport I. Praha: Olympia.
17. ONDŘEJ, O. (1988). Rekreační sport II. Praha: Olympia.
18. ONDŘEJ, O. (1990). Malá škola fotbalu. Praha: Olympia.
19. PAPICA, J. (1974). Metody sociálně psychologického výzkumu. Praha: SPN.
20. PLÍVA, M., HOLEČEK, Č., PÍŠA, V. (1988). Informace o školní tělesné výchově I. Praha: SPN.
21. PROCHÁZKA, Z. (1998). Pravidla basketbalu. Praha: ČBF.
22. ROVNÝ, M., ZDENĚK, D. (1982). Pohybové hry. Bratislava: SPN.
23. SCHOLL, P. (2000). Tenis. České Budějovice: KOPP.

24. SKALKOVÁ, J. (1983). Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu. Praha: SPN.
25. STIBITZ, F. (1982). Standardní herní soutěže. Praha: SPN.
26. SÜSS, V. (2003). Softball a baseball. Praha: Grada.
27. SVOBODA, B. (1999). Stručná pedagogika sportu. Praha: Karolinum.
28. SVOBODA, B. KARGER, J., KOCOUREK, J. (1980). Kapitoly z pedagogiky pro studující tělesné výchovy I. Praha: SPN.
29. ŠEBRLE, Z., a kolektiv. (1992). Sportovní a pohybové hry na 1. stupni základní školy. České Budějovice: Pedagogická fakulta.
30. ŠEBRLE, Z. (1997). Méně známé pohybové a sportovní hry. České Budějovice: Pedagogické centrum.
31. ŠEBRLE, Z. (2000). Méně známé pohybové a sportovní hry (2. doplněné vydání). České Budějovice: Pedagogické centrum.
32. ŠEBRLE, Z. (2004). Známé a méně známé pohybové a sportovní hry. České Budějovice: Pedagogické centrum.
33. ŠTUMBAUER, J. (1990). Základy vědecké práce v tělesné kultuře. České Budějovice: Pedagogická fakulta.
34. TŮMA, M., TKADLEC, J. (2002). Házená. Praha: Grada.
35. TŮMA, M., TKADLEC, J. (2004). Hry s míčem pro děti. Praha: Grada.
36. ZAPLETAL, M. (1973). Encyklopedie her. Praha: Olympia.
37. ZAPLETAL, M. (1987). Hry na hřišti a v tělocvičně. Praha: Olympia.
38. ŽIGA, M., MIKUŠ, M. (1995). Menej známe pohybové a športové hry. Prešov: Metodické centrum.

<http://www.cesky-volejbal.cz>

<http://www.dotaznik-online.cz>

<http://www.fotbal.cz/c/index.asp>

<http://www.fresbee.cz>

<http://www.korfbal.cz/o-korfbalu>

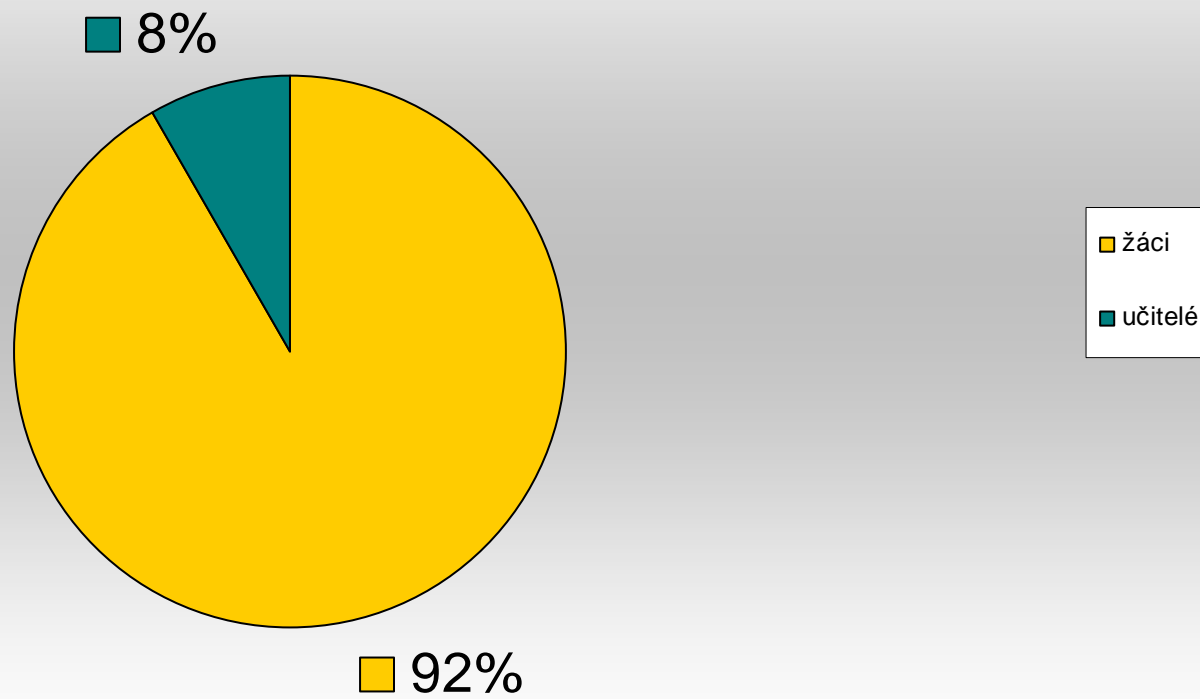
<http://monkeys.jinak.cz/ultimate.html>

<http://www.ringo.xf.cz>

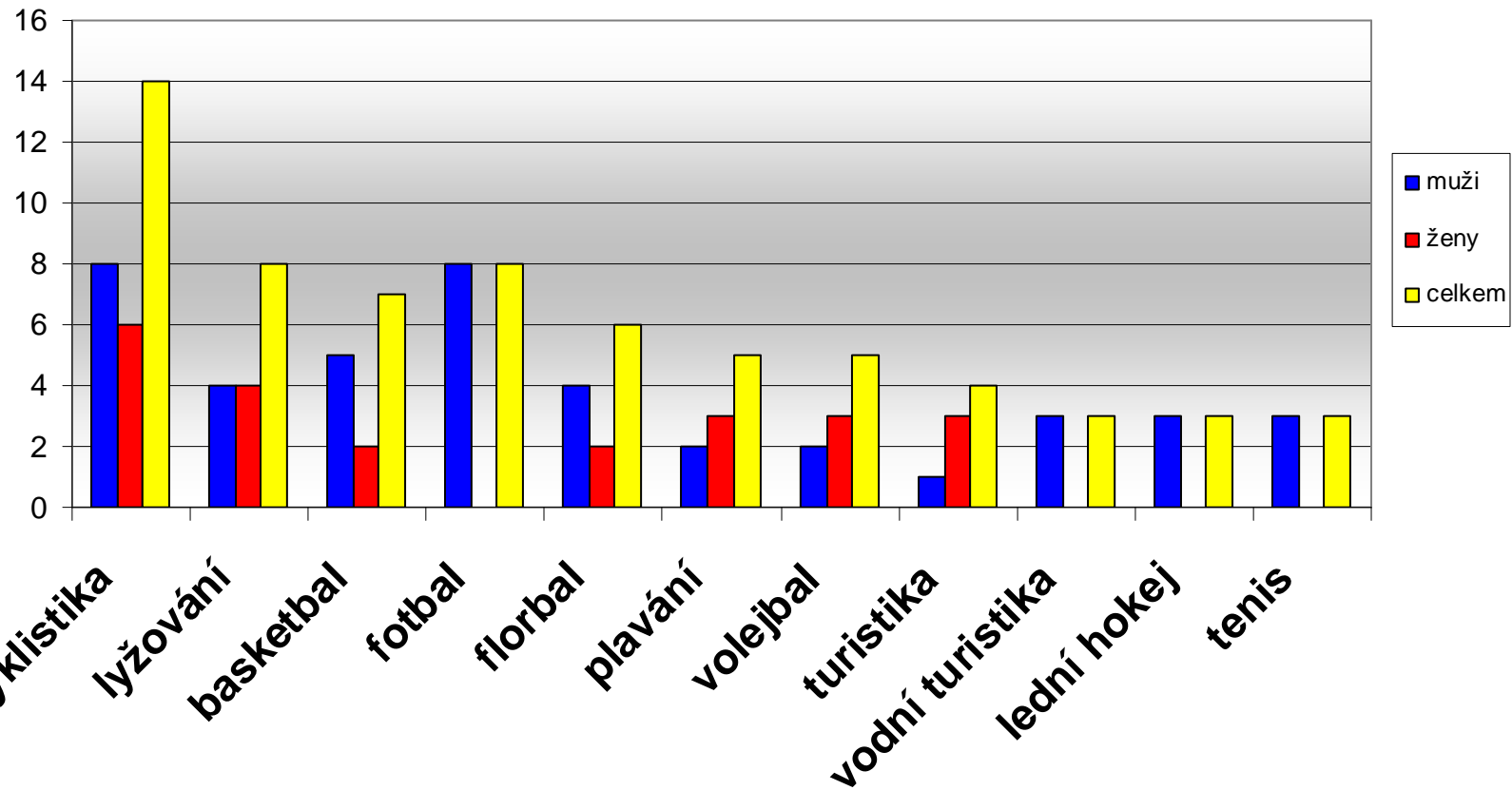
<http://www.sportovni.net>

<http://www.streetball.wz.cz>

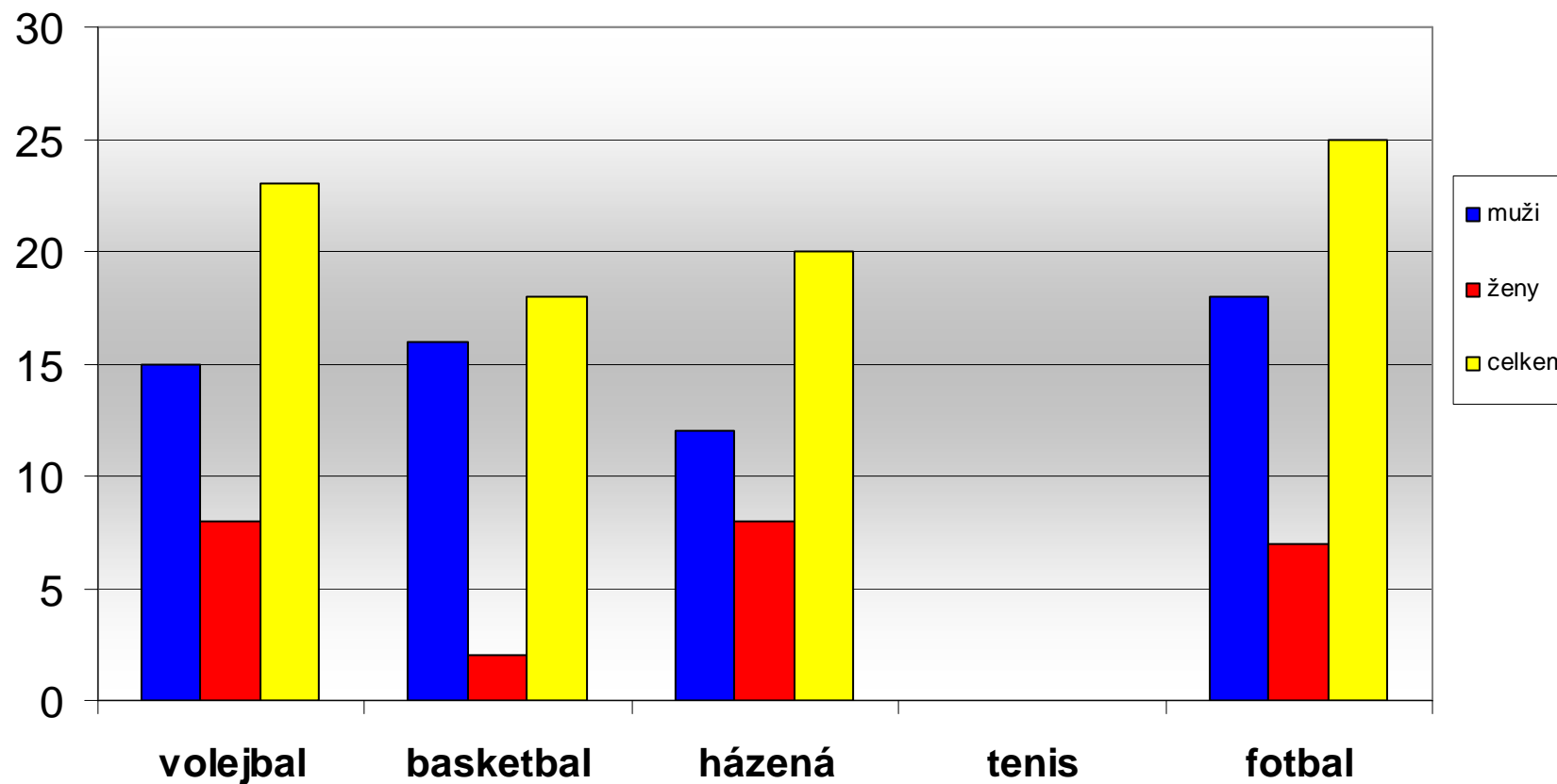
Struktura dotazovaných osob

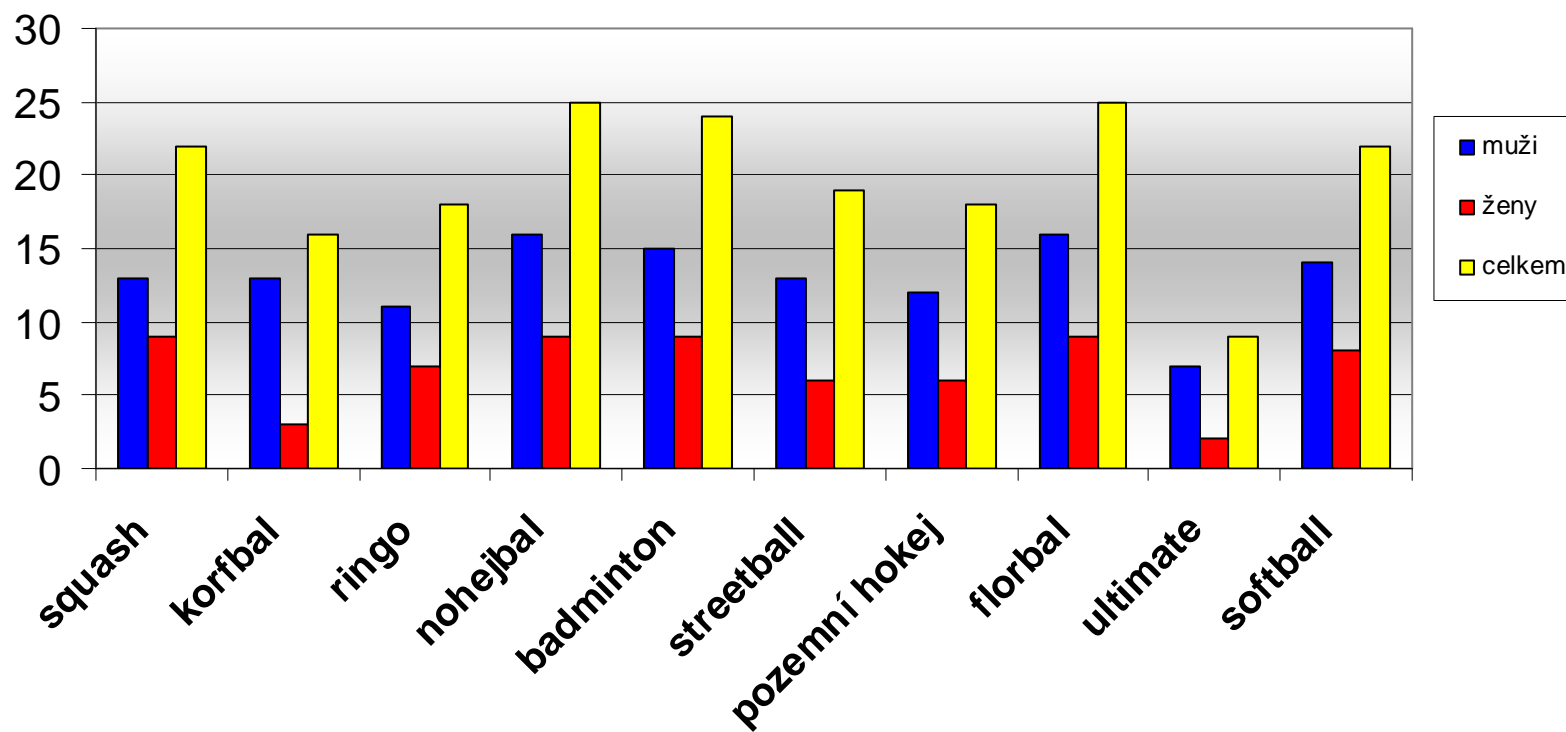
Oblíbený sport učitelů ve volném čase

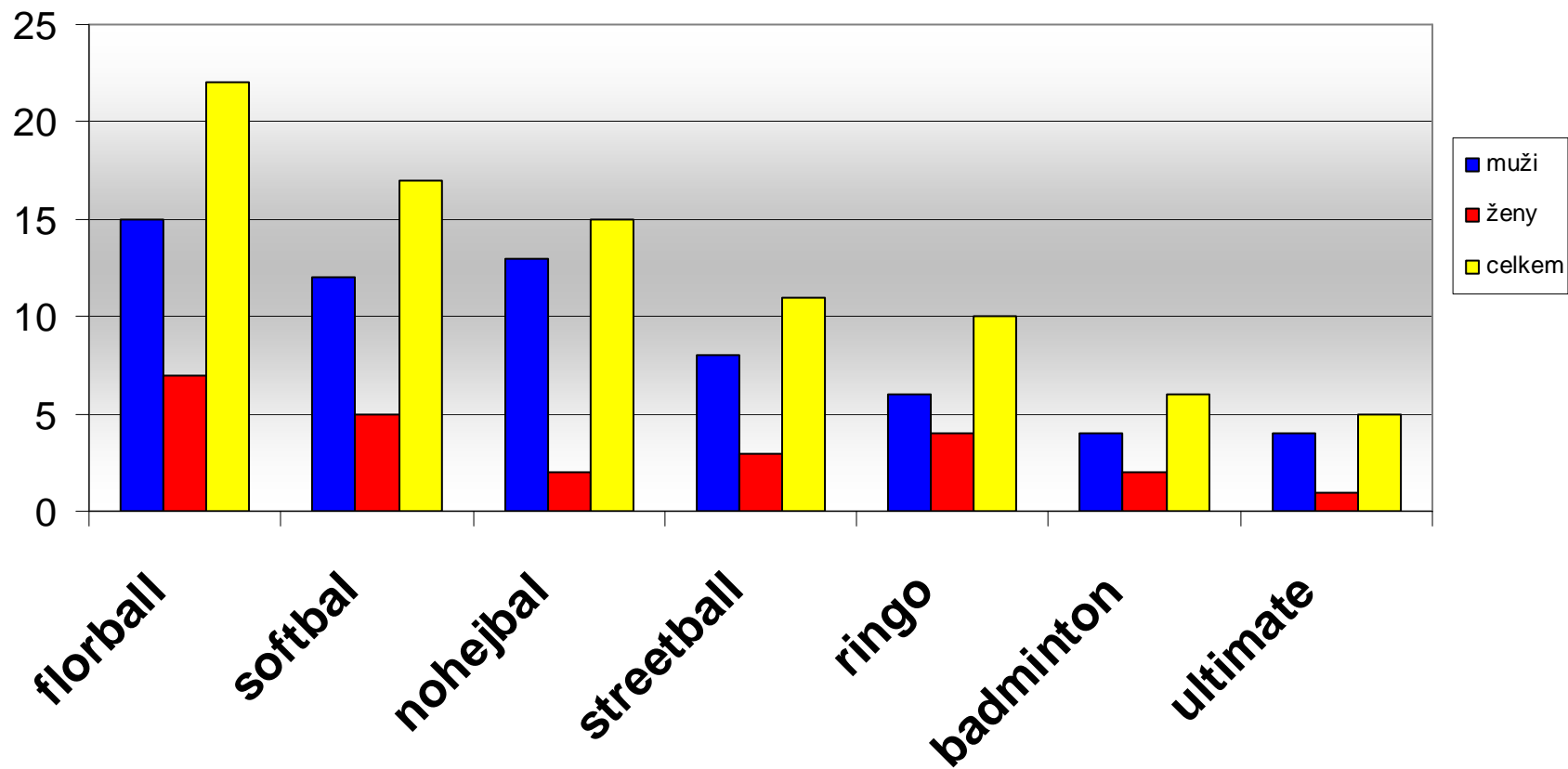
Sporty v mimoškolní výuce

Znalost netradičních sportovních her

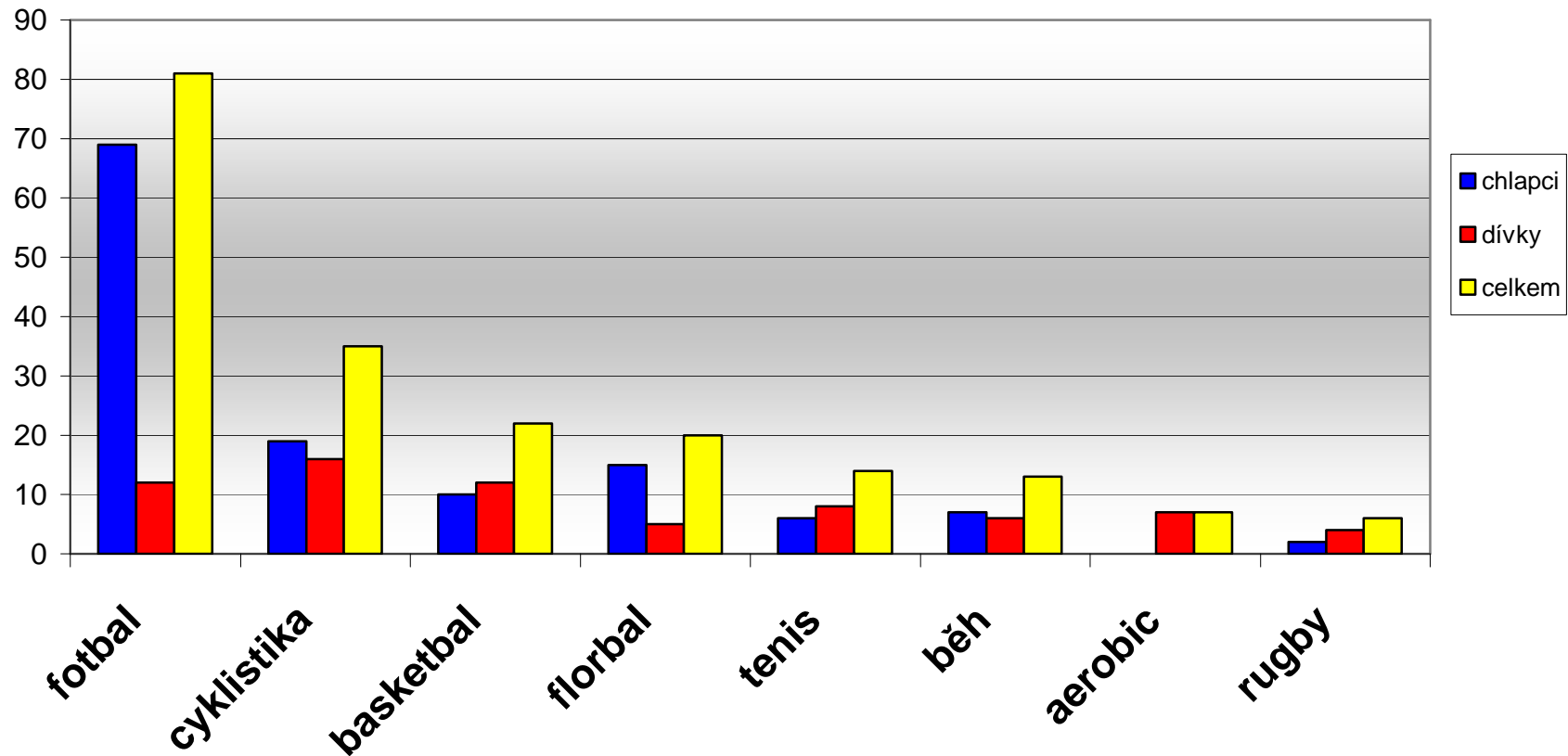

Netradiční sportovní hry v mimoškolní výuce

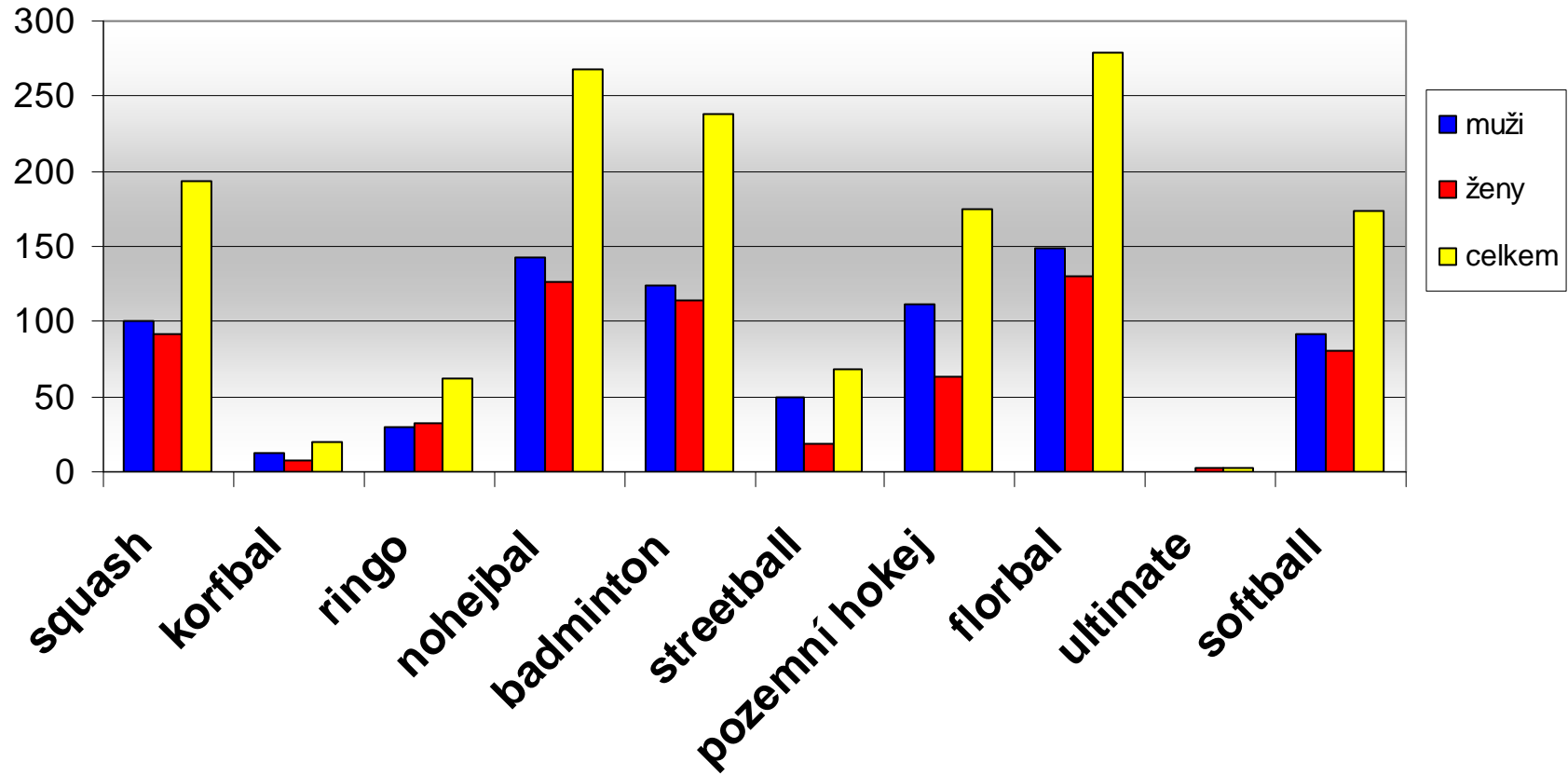

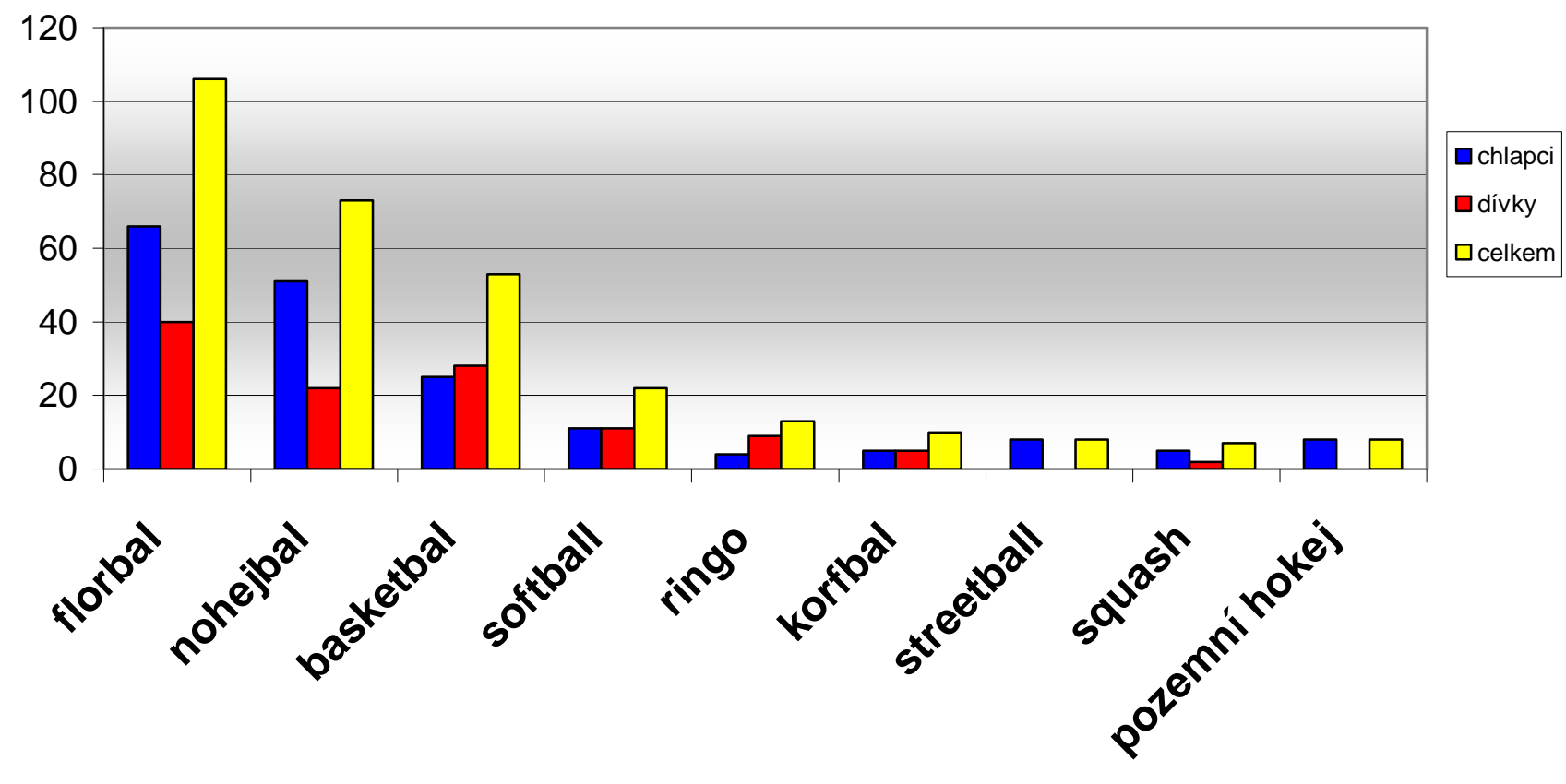
Oblíbenost sportů u žáků ve volném čase

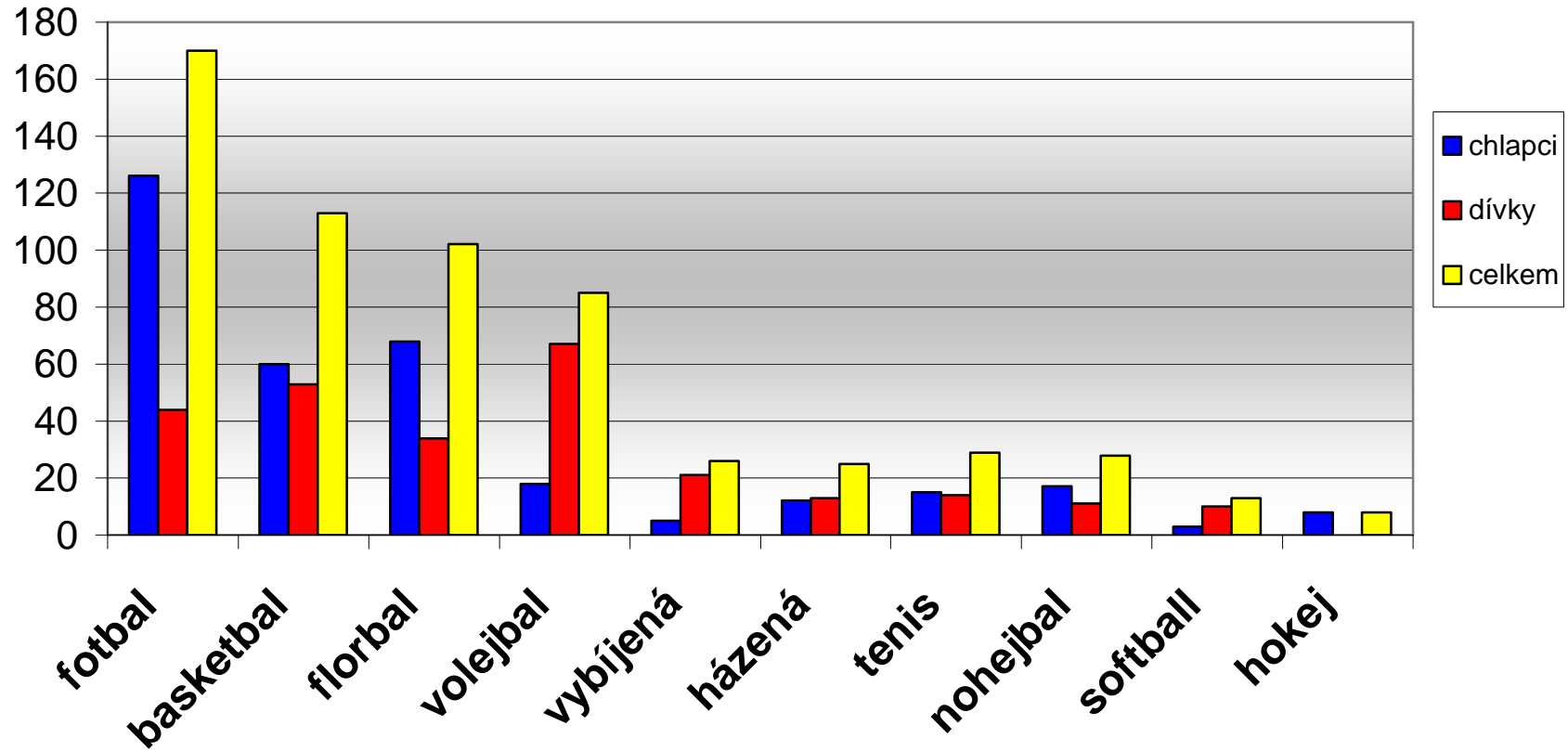
Znalost netradičních sportů u žáků

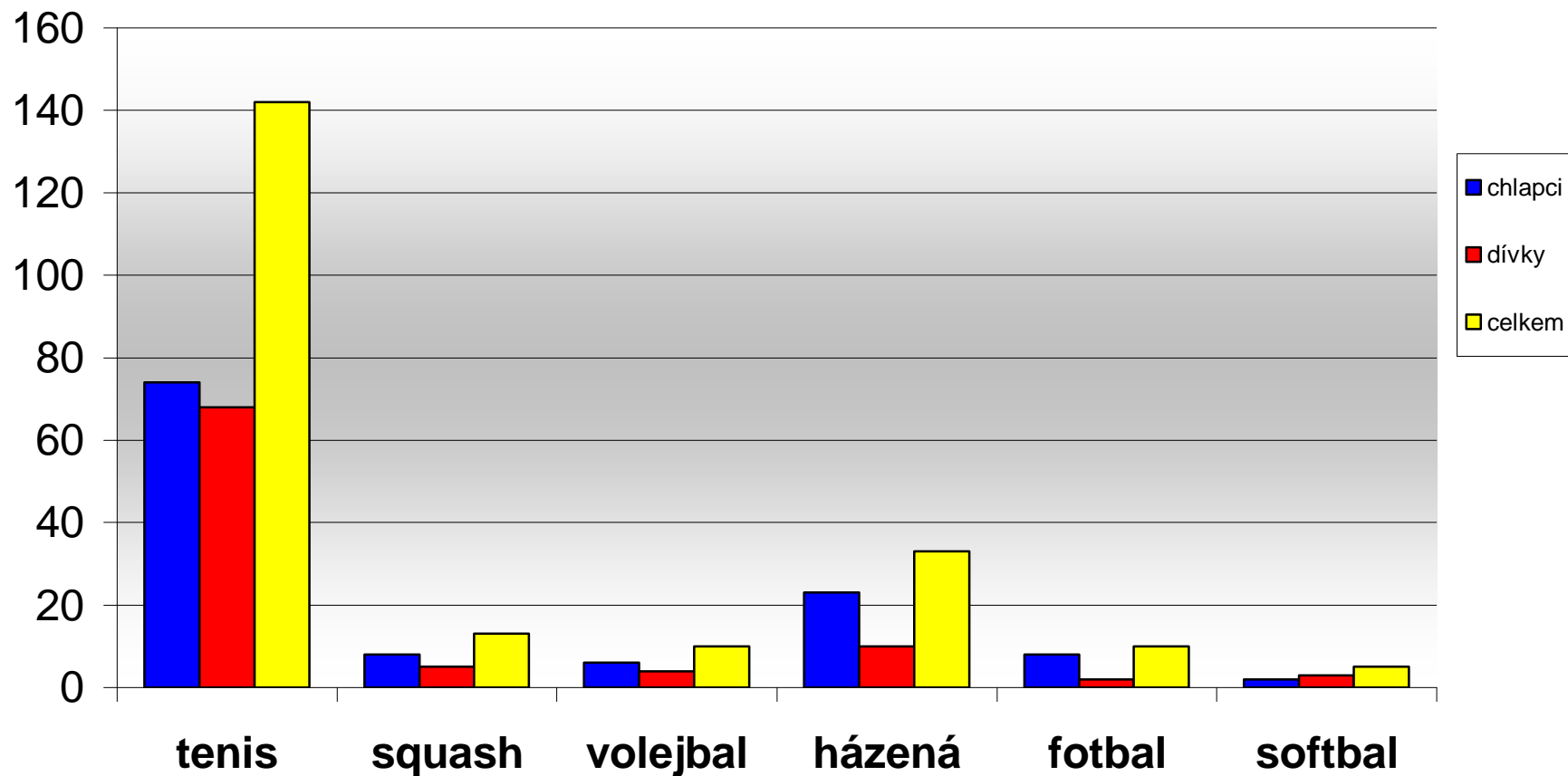
Sportovní mimoškolní výuka u žáků

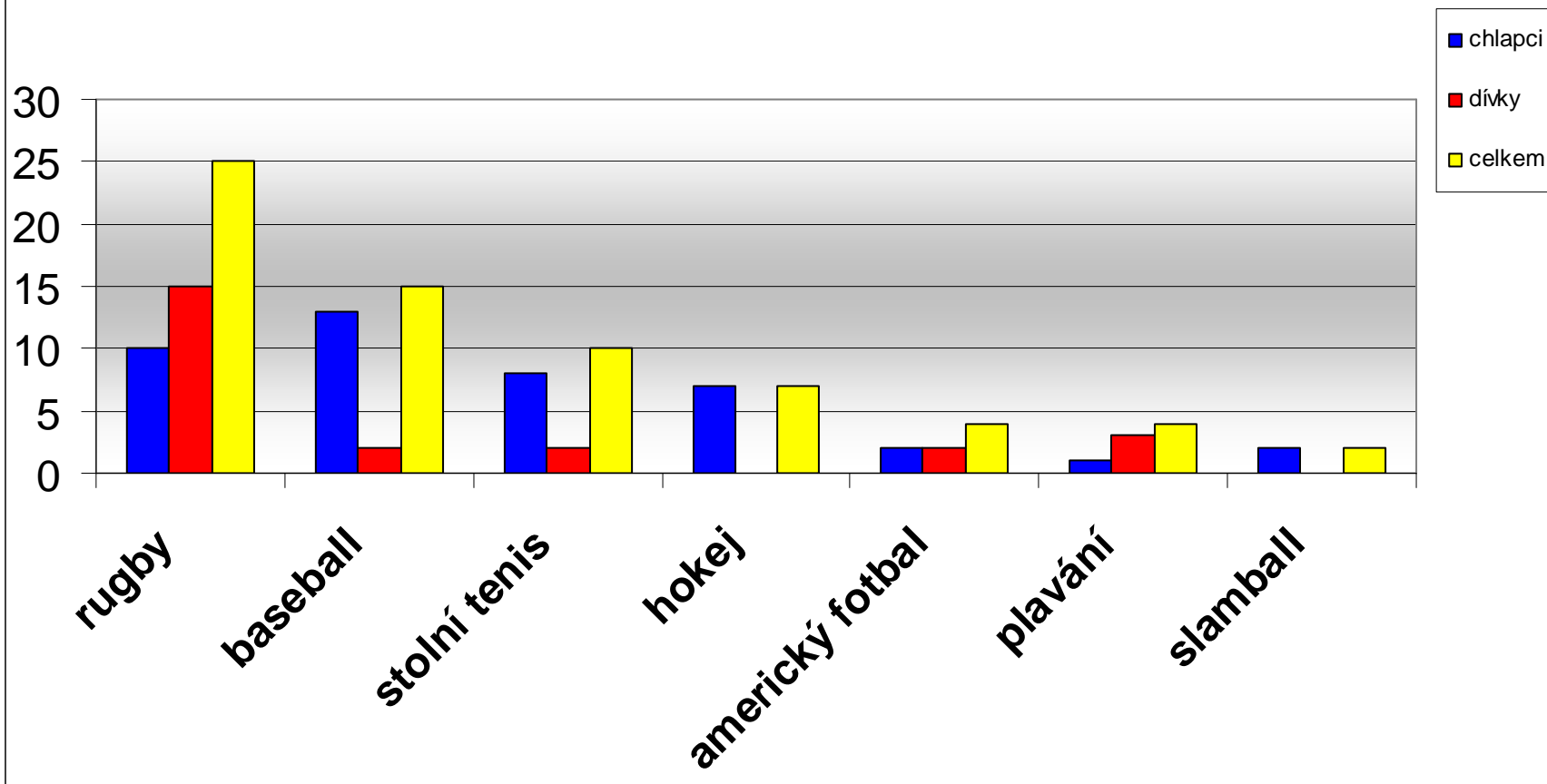
Oblíbenost sportů u žáků

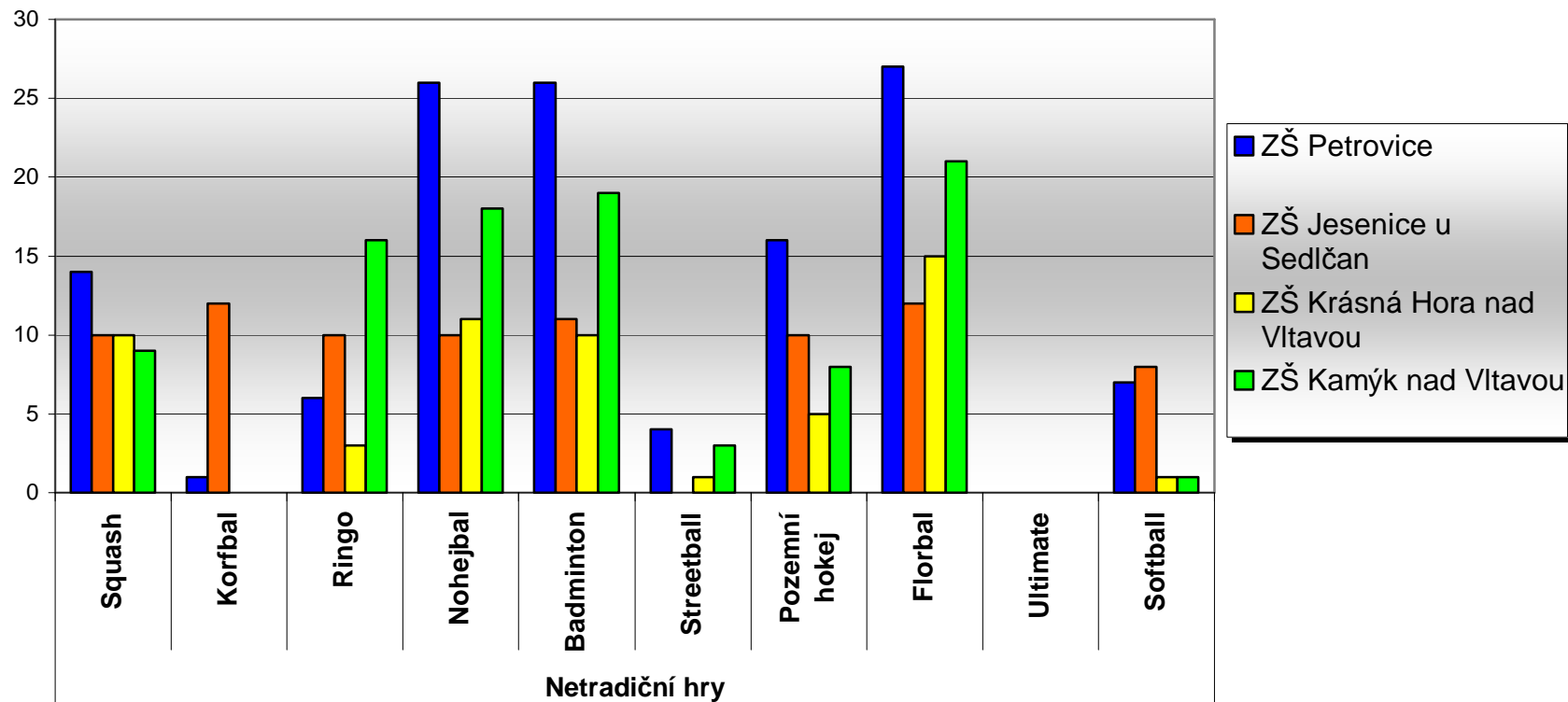
Nedostatek vybavení pro sportovní hry

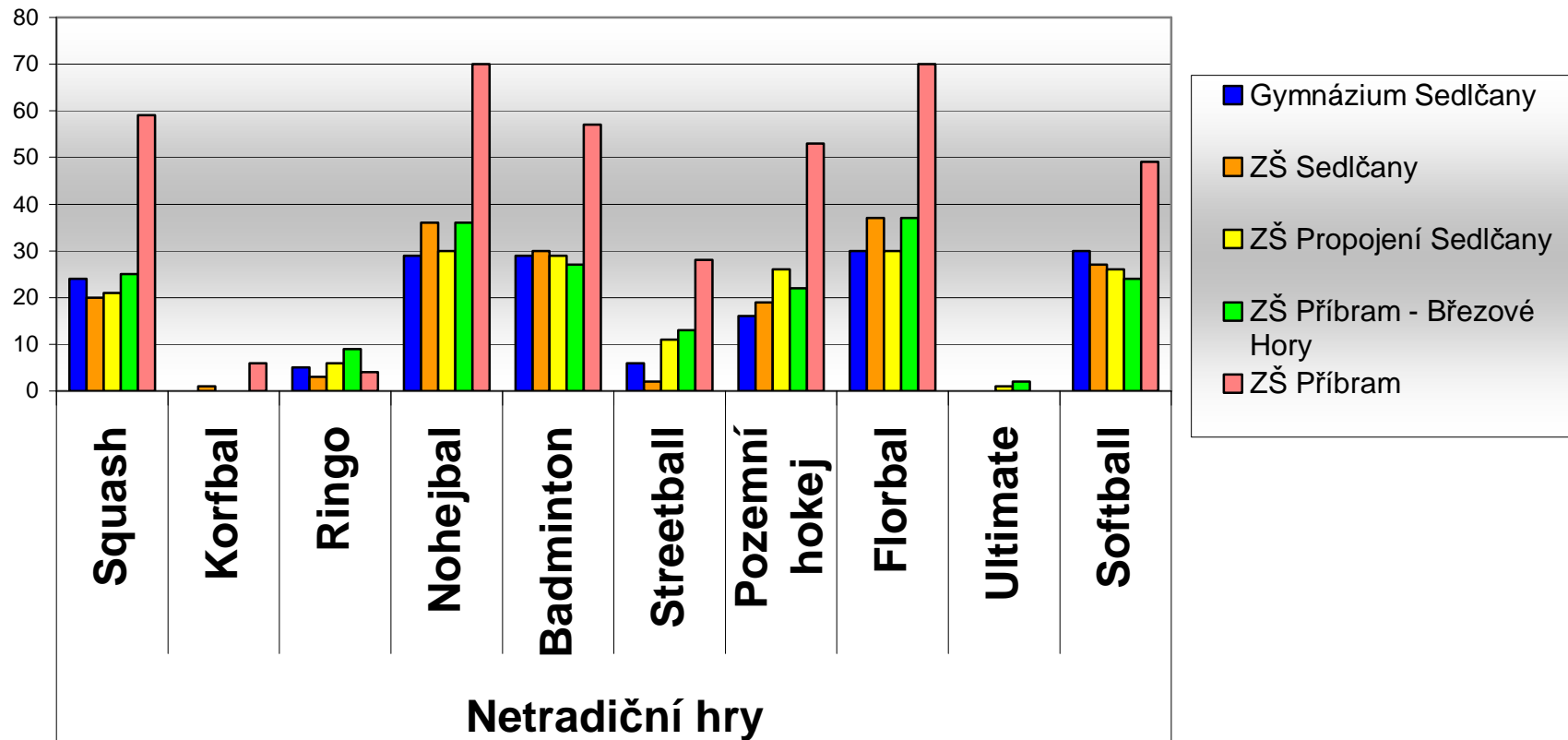
Sporty, které školy v zájmových kroužcích nenabízí

Znalost netradičních her na malých školách na okrese Příbram

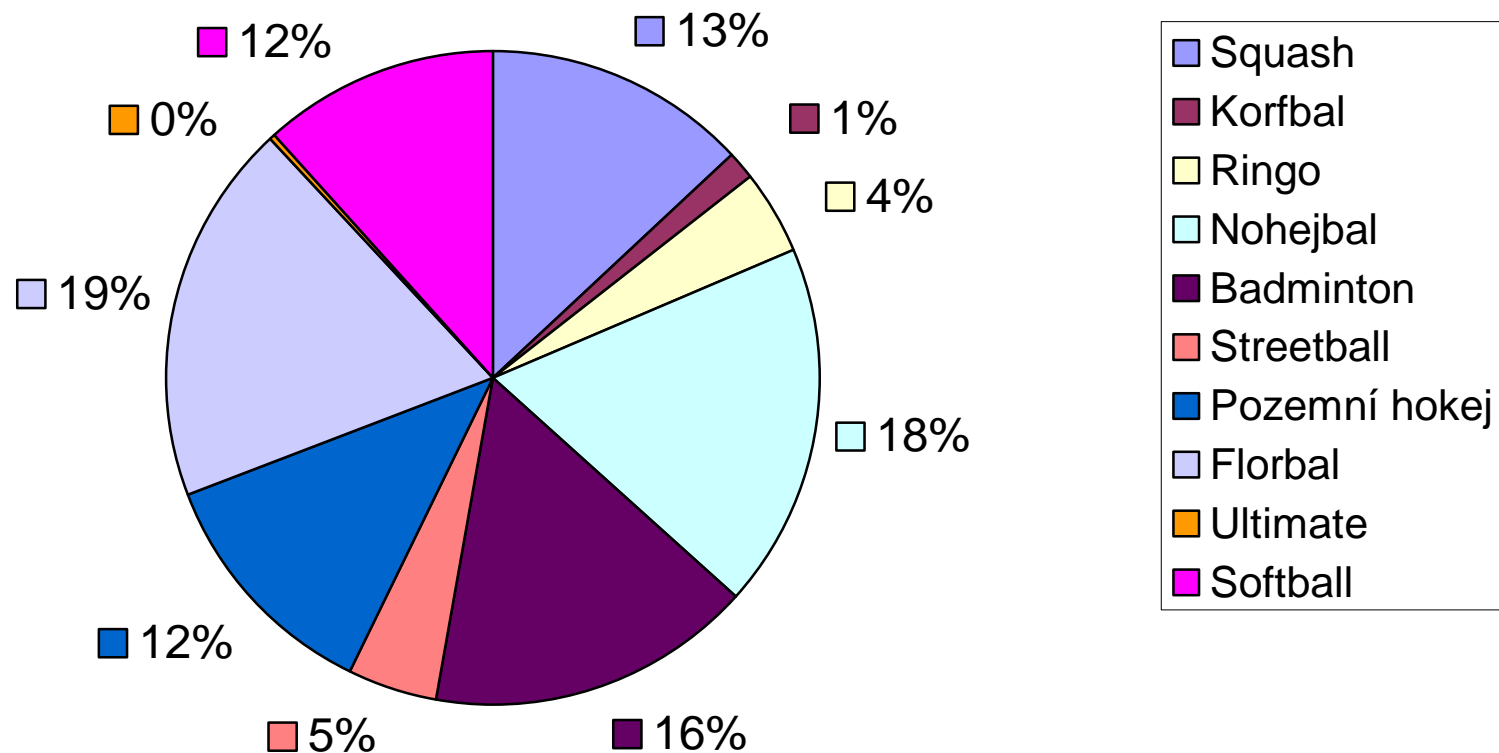

Znalost netradičních her na velkých školách v okrese Příbram

Oblíbenost netradičních her na základních školách v okrese Příbram

Znalost netradičních her na vybraných školách v okrese Příbram

